

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

Diplomová práce

Martina Klosová

Zkušenosti homoparentálních rodin s homofobií a heterosexismem na českých základních školách

Olomouc 2022

vedoucí práce: Mgr. Radka Hájková

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zkušenosti homoparentálních rodin s homofobií a heterosexismem na českých základních školách vypracovala samostatně a citovala jsem všechny uvedené zdroje.

V Úsově dne 19. 4. 2022

Martina Klosová

.....

Mé velké poděkování patří paní Mgr. Radce Hájkové za její odborné vedení, ochotu a trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování mé diplomové práce věnovala. Děkuji také své rodině a přátelům, kteří mě po celou dobu studia podporovali a v neposlední řadě můj dík patří skupině respondentů, bez kterých by můj výzkum nemohl vzniknout.

Anotace

KLOSOVA, Martina. *Zkušenosti homoparentálních rodin s homofobií a heterosexismem na českých základních školách*. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého Olomouc, 2022, 79 s. Diplomová práce.

Tato práce se zabývá tematikou homoparentálních rodin a jejich zkušenostmi na českých základních školách. První část práce popisuje rodinu a témata, která s rodinou úzce souvisí. Jsou zde také vysvětleny pojmy, které s homosexualitou a homoparentalitou souvisí. Druhá část práce představuje vlastní výzkum, který je zaměřený na zkušenosti homoparentálních rodin s homofobií a heterosexismem na českých základních školách. Dále také metodologii výzkumu a v neposlední řadě samotné výsledky výzkumu.

Anotation

KLOSOVA, Martina. *Experiences of homoparental families with homophobia and heterosexism in Czech primary schools*. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého Olomouc, 2022, 79 s. Diplomová práce.

This master thesis deals with homoparental families and their experience in Czech primary schools. The first part of the thesis describes the family as such, and topics closely related to the family. Moreover, terms relating to homosexuality and homoparentality are explained there. The second part of the thesis is comprised of my own research focused on experience of homoparental families with homophobia and heterosexism in Czech primary schools, research methodology and the research results.

Klíčová slova

Dítě, výchova, homoparentální rodina, homosexualita, škola, sexuální výchova, heteroparentální rodina, učitel

Keywords

Child, education, homoparental family, homosexuality, school, sex education, heteroparental family, teacher

Obsah

Úvod.....	11
1 Definice rodiny.....	14
1.1 Funkce rodiny.....	14
1.2 Typy rodiny.....	16
2 Pojmy a definice vztahující se k problematice homoparentality.....	19
3 Problematika homoparentálních rodin ve školském prostředí.....	22
3.1 RVP a sexuální výchova.....	24
3.2 Heteroparentální vs. homoparentální rodina.....	26
4 Současnost homoparentálních rodin.....	29
4.1 Legislativní aspekty homoparentality.....	29
4.2 Cesty k rodičovství.....	30
4.3 Homoparentální rodiny v České republice.....	32
4.4 Předsudky a postoje k homoparentálním rodinám.....	33
5 Školství a sexuální výchova.....	34
5.1 Postoj k sexuální výchově ve světě.....	36
5.2 Postoj k sexuální výchově v českém školství.....	38
5.2.1 Desatero MŠMT k sexuální výchově.....	39
5.3 Shrnutí postojů k sexuální výchově.....	40
6 METODOLOGIE VÝZK UMU.....	41
6.1 Cíl výzkumu.....	41
6.2 Výzkumný problém.....	41
6.3 Výzkumné otázky.....	41
6.4 Popis sledovaného vzorku.....	42
6.5 Postup při získávání dat.....	42
6.6 Výzkumné metody a jejich zpracování.....	42
6.7 Vyhodnocení dotazníku.....	44

6.8	Vyhodnocení rozhovoru.....	56
6.9	Vyhodnocení výzkumných otázek	60
6.10	Diskuze.....	63
6.11	Doporučení	66
7	Závěr.....	67
8	PŘÍLOHY	73

Úvod

„Rodina, jako nejstarší základní společenská skupina či společenství, nejtěsněji spjatá nejrůznějšími vztahy uvnitř i navenek. Funkcemi, činnostmi zabezpečujícími potřeby svých členů a společnosti jako celku, prochází celou svou historií neustálými změnami co do své velikosti, významu i začlenění do společnosti. Adaptuje se přitom na její nejrůznější proměny či vývojové stupně. Přizpůsobuje se jim, udržuje život člověka prakticky ve všech jeho sférách a cyklech“ (Dunovský, 1999).

Dle § 655 občanského zákoníku (89/2012 Sb. Občanský zákoník (nový)), je manželství stanoveno jako trvalý svazek muže a ženy. Mezi hlavní účely manželství patří založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná pomoc. Až v roce 2006 nabyl účinnosti zákon § 1 č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství (§ 1, zákon č. 115/2006 Sb.). Zákon se primárně zabývá soužitím lidí stejného pohlaví, avšak o zakládání rodiny a výchově dětí se zde nehovoří. Přestože je společnost označována za poměrně tolerantní, vždy se najdou osoby, které s partnerstvím stejného pohlaví mají problém. Navzdory schválené legislativě existují homosexuální páry, které o dítě pečují. Tyto děti se pohybují do tří let věku v rodinném mikroklimatu a nemusí se konfrontovat s tradičním typem rodiny. Následným začleněním do vzdělávacího systému dochází k prvním střetům ze strany vrstevníků a pedagogických pracovníků.

V roce 2016 organizace PROUD uskutečnila výzkum mezi dětmi 14-26 let, které se identifikovaly jako LGBT. 90% z nich uvedlo, že se setkalo ve školském prostředí s nadávkami, či posměšky. Na základě výše zmíněného výzkumu se diplomová práce zaměřuje na přístup a chování pedagogických pracovníků k těmto dětem a snaží se pomocí dotazníku a rozhovoru odpovědět na výzkumné otázky: Jak se chovají učitelé k dětem z homoparentálních rodin a pokud se k těmto dětem chovají jinak, než k dětem z heterosexuálních rodin, jak se to projevuje? Myslí si respondenti, že jsou děti dostatečně informovány o problematice homosexuality a jiných typů rodin ze strany školy? Tyto výzkumné otázky byly zvoleny z důvodu objasnění chování učitelů k dětem z homoparentálních rodin a také, zda mají děti o této problematice ponětí ze strany školy. Dále také, jestli se dítě setkává s negativním přístupem učitele a v neposlední řadě, zda učitel s dětmi o tomto tématu mluví. Všechny výše zmíněné otázky byly taktéž použity v online dotazníku.

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jaké zkušenosti mají homoparentální rodiny s homofobií a heterosexismem na českých základních školách a jaký postoj mají pedagogové z českých základních škol k dětem z homoparentálních rodin.

Pro výzkum této diplomové práce jsme zvolili dvě metody zjišťování požadovaných dat, a to dotazník a rozhovor. Dotazník je velmi užívanou formou získávání dat v pedagogickém výzkumu. Dotazník obsahuje připravené a srozumitelně formulované otázky, které jsou promyšleně seřazeny, a daná osoba na ně odpovídá písemnou formou, jak tvrdí Chráska (2011).

Druhou metodou zjišťování dat byl rozhovor neboli interview. Chráska (2011) říká, že je to metoda shromažďování dat, která je založena na verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta.

Diplomová práce využívá metodologii kvalitativního výzkumu. Mezi nedostatky kvalitativního výzkumu patří malý počet zkoumaných případů, tudíž na jejich základě nemůžeme zobecňovat. Proto tato diplomová práce může sloužit jako podklad pro další zkoumání.

Diplomová práce je rozdělena na 7 kapitol. Teoretická část obsahuje kapitoly 1-5 a praktická část kapitoly 6 a 7. První kapitola teoretické části objasňuje rodinu, její definici, funkci a v neposlední řadě typy rodin. Druhá kapitola představuje několik důležitých pojmů, kterým je třeba porozumět pro následné čtení práce. Třetí kapitola nám nastíní situaci ve školském prostředí a to, jak je sexuální výchova pojata v RVP. Dále nás také seznámí s rozdíly mezi heteroparentální a homoparentální rodinou. Čtvrtá kapitola je zaměřena na současnost homoparentálních rodin, lépe řečeno, jaké mají možnosti být rodina, jaká mají práva nebo kolik těchto rodin žije v České republice. Tato kapitola se také zabývá předsudky a postoji k tomuto typu rodiny. Poslední, tedy pátá kapitola, představuje školství a sexuální výchovu. Jsou zde shrnuty postoje k sexuální výchově jak v České republice, tak i ve světě. Ohledně sexuální výchovy ve světě tato kapitola nabízí plno zajímavých informací. Zároveň tato kapitola obsahuje desatero MŠMT k sexuální výchově a závěrečné shrnutí postojů k sexuální výchově. Šestá kapitola se v praktické části zabývá metodologií výzkumu. Obsahuje cíl, výzkumné otázky, postup při sběru dat a další náležitosti pro vytvoření výzkumu s tím spojené. Tato kapitola je ukončena doporučením pro tuto problematiku a závěrečnou diskuzí.

Sedmá kapitola představuje závěr, ve kterém jsou shrnuty poznatky, které nám tato práce přinesla.

Pro sběr dat jsme se rozhodli pro online dotazník. Tato metoda nám pomohla proniknout do určité skupiny lidí, kam není běžné se dostat. Díky internetu bylo zajištěno rychlé šíření tohoto dotazníku.

Tato práce taktéž obsahuje seznam knih, s kterými jsme pracovali. Nejvíce nás oslovily tyto knihy, které obsahují zajímavé a užitečné informace k této problematice homoparentálních rodin. Brzek Antonín, *Třetí pohlaví*, 1992. Sloboda Zdeněk, *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*, 2016. Kutálková Petra, *Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi*, 2015. Velmi často jsme čerpali z internetových zdrojů a výzkumů nebo článků z celého světa.

Co se týče shromažďování a využívání podstatných zdrojů, bylo toto získávání literatury komplikované, jelikož se jedná o stále diskutované téma a data např. o dětech, které vyrůstají v homoparentálních rodinách, se stále mění a čísla stoupají stále k vyššímu počtu vychovávaných dětí. Tato práce často vycházela z internetových elektronických zdrojů, různých článků nebo výzkumů a také z webových stránek. Mezi hlavní zdroje tohoto diskutovaného tématu patří publikace vydávané od roku 2015, které stále objasňují tuto oblast. Dá se předpokládat, že budou stále vycházet novější publikace, jejichž obsahem budou homoparentální rodiny a výchova dětí v těchto rodinách. Ačkoli bylo mnohdy těžké sehnat zdroje, které odpovídají tomuto tématu, na základě dostupné literatury se podařilo získat veškeré potřebné informace pro tuto diplomovou práci.

1 Definice rodiny

Ze začátku, než se budeme zabývat rodinou jako takovou, je potřeba se seznámit s pojmy, které si toto téma vyžaduje. Průcha (2003, str. 202) definuje rodinu tímto způsobem. *„Nejstarší rodinná instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti“*. Pak také tvrdí, že se rodina mění zejména v posledních desetiletích. Objevuje se několik rodinných typů. Také se vytváří rodina, jakožto sociální skupina, která žije ve vlastním domově a poskytuje veškeré potřeby a péči pro zdravý vývoj dítěte. Rodina společně se školou plní zásadní výchovné funkce, které se navzájem doplňují a jsou nezbytné pro vývoj dítěte.

Dále se můžeme podívat na další definici, kterou nám ve své publikaci nabízí Sobotková (2007). Tato autorka definuje rodinu jako *„skupinu lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společenským uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde o nesezdaný pár, náhradní rodinu“* (Sobotková 2007, str. 22).

Matějček (1994) ve své knize rodinu popisuje jako nejstarší společenský orgán. Rodina vznikla už v pravěku. Samozřejmě vznikla z pohlavního pudu, ale taktéž bylo potřeba dítě chránit v úzkém spojení muže a ženy, neboť se dítě rodilo do podmínek, které nebyly tak bezpečné, jako jsou dnes. Člověk byl v té době sice nedokonalým tvorem, ale už tehdy lidé věděli, že je dítě potřeba ochraňovat a pečovat o něj.

1.1 Funkce rodiny

Nyní, když už víme, co je to rodina, se společně podíváme na funkce rodin. Grecmanová (1998) rozlišuje čtyři funkce:

Biologicko-erotickou (reprodukční)

Ekonomicko-zabezpečovací

Emocionální

Výchovnou

Biologicko-erotická (reprodukční) funkce

Tato funkce zajišťuje reprodukci lidského rodu. Měla by vytvořit a zajistit podmínky pro zdravý vývoj a rozvoj dítěte. Reprodukční funkce je v podstatě základem pro založení rodiny.

Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Rodiče jsou zodpovědní zajistit dítěti jeho materiální potřeby a jistoty a v neposlední řadě mu vytvořit rodinné zázemí. Ne vždy jsou ale rodiče v situaci, aby mohli své děti ekonomicky zabezpečit, proto s různými příspěvky (rodinné přídavky na děti, úlevy na dani, příspěvky v mateřství, stipendia, příspěvky na obědy dětí) pomáhá stát.

Emocionální funkce

Emocionální funkce rodiny má zajistit bezpodmínečnou lásku k dítěti, pocit bezpečí a jistoty. Dítě se má doma cítit v bezpečí a má se cítit milováno. Rodiče by měli pro dítě vytvořit láskyplné rodinné prostředí, kde se dítě cítí dobře. Jedná se zde o vzájemnou interakci mezi rodičem a dítětem. Rodina dítě tvaruje a vede. A je velmi důležité, aby dítě mělo k rodičům důvěru a vědělo, že se na ně může s čímkoliv obrátit. Nedá se říct nebo stanovit ideální působení rodičů na dítě, to musí jedince posoudit sám na základě svého vnímání.

Výchovná funkce

Výchovná funkce je velmi důležitá, ale těžce nahraditelná. Je to dlouhodobé působení rodiny na členy rodiny, především na děti. Nezbytnou součástí je formování individuálních potřeb dítěte, jeho společenské zájmy a tím dochází k adaptaci dítěte.

Pojďme se podívat na funkce rodiny z novodobého zdroje autorky Cajthamlové (2017). Tato autorka vymezuje rodinu dle těchto funkcí:

Reprodukční – tato funkce zajišťuje početí dětí.

Sociálně ekonomickou – skupina lidí, která sdílí soukromí.

Kulturně výchovnou – tato funkce nabízí výchovné prostředí a kulturní vzory.

Sociálně psychologickou – vzájemné sdílení v rodině a ovlivňování vývoje členů rodiny.

Emocionální – tato funkce zajišťuje citovou výchovu a oporu členům rodiny.

1.2 Typy rodiny

Střelec (1992) ve své knize zmiňuje několik typů rodin. Sociologové rozdělují rodinu podle počtu generací, které žijí pohromadě, následovně:

Základní rodina – skládá se z otce, matky a dětí.

Rozšířená rodina – zde řadíme i prarodiče, tety, strýce a další rodinné příbuzenstvo.

Matoušek (1993) ve své publikaci zmiňuje rodinu **nukleární** (základní rodina tvořena z rodičů a dětí). Jako další typ uvádí rodinu **rozšířenou**. Tato rodina vzniká rozšířením rodiny nukleární (základní) o další generaci. Např. rodina manželů s dospělou dcerou a nová rodina dospělé dcery.

Střelec (1992) dále dělí rodinu na úplnou a neúplnou.

Úplná – rodina, kde žijí rodiče a nejméně jedno dítě

Neúplná – rodina, kde chybí některý z rodičů

O neúplné rodině se též zmiňuje Helus (2007), který říká, že neúplná rodina vznikne tehdy, pokud chybí otec nebo matka. Častěji se to stává u otce, a pokud rodina žije v úzkém příbuzenském vztahu např. s dědečkem, strýcem nebo matčíným přítelem, může tuto roli zastávat právě tento muž. Neúplnou rodinou nerozumíme jen fakt, že otec od rodiny odešel, nýbrž i jeho smrt (ovdovění matky).

Dalším autorem, který se k typologii rodin vyjadřuje, je Dunovský (1986). Typy rodin dělí následovně:

Úplná rodina – v manželském svazku žijí vlastní rodiče s dítětem buď vlastním, nebo nevlastním.

Neúplná rodina – jeden rodič žije sám s vlastními nebo nevlastními dětmi.

Tentýž autor také zmiňuje tzv. „třetí stupeň“, do které řadíme rodinu doplněnou, náhradní a družskou.

Doplněná rodina – vlastní rodič s dítětem žije v nově vzniklém manželství s novým partnerem.

Náhradní rodina – dítě žije u pěstounů nebo adoptivních rodičů.

Družská rodina – oba vlastní rodiče (nebo jeden z nich) žije s dítětem a svým partnerem a nejsou manželi.

Matoušek (1993) pro změnu uvádí rodiny orientační a prokreační.

Orientační rodina – tato rodina (původní) má vliv na rodinu nově vzniklou, tedy rodinu prokreační.

Matoušek (1993) tvrdí, že se děti chovají podle vzoru otce a matky, tedy svých rodičů. Dcera napodobuje chování matky a syn otce.

Dalším typem rodiny dle Matouška (2003, str. 138) je tzv. rekonstruovaná rodina „*kteřá se skládá z jádra, obvykle matky pečující o vlastní dítě (dětí), a z dalšího dospělého, obvykle otce, který případně také má své vlastní děti, o něž nepečuje, ale s nimiž se stýká*“. Tento typ rodiny může být velmi náročný. Žena může mít pocit, že je na rodinu sama, protože muž tráví čas s dětmi z předchozího manželství. Tato situace vyžaduje vzájemné respektování partnerů. Může být také obtížné přijmout nevlastní děti za vlastní, protože muž buď za dětmi dochází, nebo je přivádí do rodiny nové.

Matoušek (2003) také rodiny dělí na funkční a dysfunkční.

Funkční – tento typ rodiny je založen na komunikaci. Panuje zde dobrá atmosféra, rodiče drží při sobě a mají jednotné názory na výchovy, byť se nemusí vždy shodnout. Rodina působí harmonicky a jednotvárně. Je zde prostor pro komunikaci, sdílení názorů. Rodina je otevřená pro řešení problémů a v komunikaci se často objevuje humor. Chod domácnosti zvládají bez obtíží. Hlavou rodiny jsou rodiče, ale do chodu domácnosti začleňují i děti, které se snaží pomáhat.

Dysfunkční – komunikace v tomto typu rodiny je spíše zmatená. Nedbá se na názor každého člena rodiny. Často se stává, že komunikaci řídí jeden z členů rodiny. Tyto rodiny se dostávají do odborné péče kvůli svým problémům. Bývá zde zpozorováno mnoho emočně negativních projevů. Běžné udržování domácnosti nezvládají bez problému. Většinou je tato rodina rozdělena na dva tábory. Jedna půlka se snaží danou situaci či problém napravit, druhá se distancuje.

Dunovský (1986) dělí rodinu dle funkčnosti na čtyři typy. Rodinu funkční, problémovou, dysfunkční a afunkční.

Funkční – zde je zajištěn dobrý vývoj dítěte a je zajištěn jeho prospěch.

Problémová – v této rodině se vyskytují určité problémy, ale není ohroženo dítě ani jeho vývoj. Rodina je schopna problémy vyřešit sama nebo pomocí krátkodobé pomoci z venku.

Dysfunkční – tato rodina se vyznačuje vážnějšími poruchami některých nebo všech funkcí rodiny. Vývoj dítěte je značně poškozen a ohrožen. Tato rodina potřebuje dlouhodobou pomoc.

Afunkční – zde se vyskytují tak závažné poruchy, že rodina přestává fungovat a plnit tak ochrannou a jinou funkci pro zdravý vývoj dítěte. Dítě je ohroženo a jediné řešení je dítě odebrat a umístit ho do náhradní rodiny.

Nyní se podíváme na další typy rodin, které ve své publikaci popisuje Cajthamlová (2017). Autorka rozlišuje tyto základní typy rodin, a to:

Orientační – z hlediska dítěte je to taková rodina, s níž má genetický základ nebo taková rodina, ve které vyrůstá a podle jejich postojů a názorů se v dětství orientuje.

Prokreační – je to skupina lidí, které jsme si vybrali v dospělosti a jejím smyslem je početí potomků nebo jejich výchova.

Nukleární – rodina se skládá z muže, ženy a dětí (sourozenci nebo adoptované děti).

Širší – tato rodina je rozšířena o příbuzné členy rodiny (babička, děda, teta, strýc) většinou z obou stran rodičů.

Cajthamlová (2017) tvrdí, že se postupem času názory na rodinu velmi mění. Dříve byl za základní typ rodiny považován typ nukleární, ale to se v novodobé historii mění. Ve své knize popisuje čtyři etapy, kdy dochází k velkým změnám pohledu na rodinu. Poslední a současnou etapou je zvýšená tolerance k párům žijícím mimo manželství, homosexuálním párům a i k nemanželským dětem. Nově se objevují homosexuální svazky, které mají možnost adoptovat dítě.

Dále se také k tomuto tématu vyjadřuje Matějček (1986), který nepovažuje za podstatné, zda mají členové rodiny společnou minulost nebo genetický základ, ale vyzdvihuje citové vztahy v rodině, lásku a vřelost v rodinné společnosti.

2 Pojmy a definice vztahující se k problematice homoparentality

To, co se skrývá pod pojmem sexualita, můžeme najít v nespočetně mnoho publikacích. Pojdme se společně podívat na to, co je homosexualita a jak homosexualitu definují různí spisovatelé.

Homosexualita

Výraz homosexualita byl použit poprvé v roce 1869 maďarským spisovatelem Benkertem. Homosexualitu popisoval jako lásku muže nebo ženy k osobě stejného pohlaví. Tím myslel nejen jejich citový vztah, ale i schopnost sexuálně reagovat na osobu stejného pohlaví, být jím vzrušen, s tendencí uskutečnit s ním pohlavní styk (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

Dříve také, již zmíněný maďarský psychiatr Karoly Benkert, zavedl do odborného jazyka pojmy typu „sodomie“ nebo „paderastie“. Podobně se inspiroval německý spisovatel Karl Ulrich, který v roce 1862 zavedl termín stejného významu, a to „urning“ pro homosexuální muže a „urningin“ pro homosexuální ženu. Také existují méně často používané termíny, které charakterizují homosexuální orientaci, a sice například termín německého psychiatra Karla Westphala „kontrérní sexuální citění“. Dále nesmíme opomenout termín „sexuální inverze“, který je později hojně používán Havelockem Ellisem (Zvěřina, 2003).

V dnešní době můžeme v této problematice užívat termín homosexualita. Následující zmíněné definice nám pomohou tomuto pojmu lépe porozumět.

Jednou z definicí, která nám objasňuje tento termín, je definice od autorů Brzka a Pondělíčkové-Mašlové (1992, str. 19): *„Homosexualitou shodně s Benkertem rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví (tedy homosexuální muž je přitahován a vzrušován mužem, homosexuální žena je přitahována a vzrušována ženou). Nositelem takového stavu je tedy homosexuál, buď homosexuální muž, nebo homosexuální (lesbická) žena“.*

Také autoři Stehlíková, Procházka a Hromada (1995, str. 85) o homosexualitě říkají, že to je: *„Výlučná nebo převažující erotická náklonnost k osobám stejného pohlaví“.*

Nejen česká, ale také zahraniční literatura nám pomůže této problematice lépe porozumět. Proto zde uvádíme definici McCariho (1967), který říká, že homosexualita je sexuální přitažlivost osob stejného pohlaví nebo projev sexuálního vztahu s touto osobou.

Další zahraniční autor uvádí: „*Homosexuality simply means the experience of being erotically attracted to a member of the same sex, and men or women who habitually experience strong feelings of this kind are called homosexuals*“ (D. J. West, 1969)

Nakonec zde představujeme autory Allen M. Omoto and Howard S. Kurtzman (1998), kteří uvádějí, že ačkoliv homosexualita není už dávno považována za poruchu a většina LGB lidí je duševně zdravá, podstatné množství důkazů naznačuje, že LGB lidé jsou vystaveni většímu riziku rasismu, a to zejména ve společnosti, kde je pro mnoho lidí homosexuální orientace tabu.

Lesbismus

Cruikshang (1992) uvádí, že podstatou lesbismu je upřednostňování žen, nikoliv jejich odmítání. Žena si vybírá ženy za své sexuální partnery, protože její nejhlubší pocity a představy může uspokojit pouze žena. Pro tento název je známé označení jako „lesbička“.

Heterosexualita

Tuto oblast výstižně definují autoři Brzek a Pondělíčková-Mašlová (1992) a říkají, že heterosexualita je celoživotním neměnným stavem, jehož nositel, heterosexuál, je pohlavně vzrušován a přitahován osobami opačného pohlaví.

Heterosexuality

Sloboda (2016) ji ve své publikaci zmiňuje jako citovou a sexuální přitažlivost lidí opačného pohlaví.

Bisexualita

Nositel = bisexuál, je vzrušován a přitahován přibližně stejně silně obou pohlaví, a to jak muži, tak ženami (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

Dále také tento pojem definuje K. J. Bieschke, R. M. Perez, K. A. DeBord (2007, str. 21): „*Bisexual women and men – Individuals whose emotional, erotic, and relational preference are toward both same and other-sex individuals*“.

Homofobie

Tento termín označuje všechny možné, ale i nemožné obavy z homosexuální orientace. Je to strach hlavně z neznámého a neobvyklého. Někteří jedinci nacházejí oporu pro své homofobní postoje např. v náboženských argumentech. Také se často objevují hanlivé nadávky a výroky, jako je třeba „teplouš“ nebo „buzerant“ (Zvěřina, 2003).

Homoparentabilita

Tento termín vyznačuje rodičovství gayů a lesbiček. Je to označení výchovy dětí, které jsou vychovávány stejnopohlavními páry (tedy osobami homosexuálně orientovanými (Polášková, 2009).

Registrované partnerství

Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví. Partnerem se rozumí osoba, která uzavřela partnerství (§ 1, zákon č. 115/2006 Sb.)

3 Problematika homoparentálních rodin ve školském prostředí

Místem, kde by se dítě mělo cítit bezpečně, je školské prostředí. Ne vždy tomu tak je. Škola jako instituce by měla studentům poskytnout ochranné prostředí a také se pomoci socializovat. Společně se podíváme na několik pojmů, které se školou úzce souvisí.

Škola

Tento pojem výstižně definuje Průcha (2003, str. 238): „*Společenská instituce, jejíž tradiční funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů*“.

Grecmanová (1998) říká, že škola jako instituce je celistvým mechanismem pravidel. Takto ji prožívají také děti a mládež.

Školní klima

Braun a Smetáčková (2009) uvádí, že je možné hovořit o sexualitě v různých oblastech života školy:

- Ve formálním kurikulu
- V učebních látkách (učebnicích)
- V dokumentech jako jsou řady, ŠVP, TVP a další
- V neformálním kurikulu
- Různé formy a obsahy daného učiva, které není zařazeno do dokumentů, jako je například ŠVP
- Jednání a chování učitelů (k žákům, ale i sami k sobě)
- Prostředí školy a prostory
- Klima třídy a školy

Není tajemstvím, že se děti často setkávají ve škole se šikanou. Ať už jako přímí účastníci, oběti nebo pozorovatelé.

Sloboda (2016) ve své publikaci uvádí několik důsledků, které může šikana způsobit:

- Špatné studijní výsledky
- Takzvaně flákat školní docházku
- Popřípadě zanechání studia
- Deprese, v nejhorším případě pokus o sebevraždu

Zde uvádíme jeden příklad od autora Slobody (2016), kdy pomoc ze strany učitele naprosto selhala a měla katastrofální a nevratný důsledek.

„Jeden kluk od nás ze třídy byl dlouhodobě fyzicky napadán, když šel domů, o přestávkách apod. Když jsme se mu snažili pomoci, navrhli jsme mu, že si má o tom promluvit s třídní učitelkou, protože se to bál říci rodičům. Učitelka mu ale sdělila, že pokud se mu to nelíbí, má jít na jinou školu. Potom se dlouho nikde neukázal. Za přibližně týden nám přišli oznámit, že spáchal sebevraždu. Myslím si, že „LGBT“ lidi se nikdo nezastává, ale spíš naopak. Vždyť jsou to ale obyčejní lidé jako já, vy a všichni ostatní!“ (bisexuální dívka, 14 let, ZŠ; PROUD, 2016a, Sloboda 2016, str. 87).

Jako nejvíce problematické v této sekci je (diskriminační) chování prostřednictvím kantorů a zaměstnanců školy, nýbrž také spolužáků. Diskriminace, ať už homofobní nebo transfobní, má různou podobu a vyznačuje se např. těmito způsoby ubližování:

- Slovní napadání, urážky či zesměšňování konkrétních osob
- Všeobecné narážky mířené k LGBT osobám, vtipy o homosexualitě
- Fyzické a psychické napadání
- Žduchání nebo schovávání věcí
- Ignorování homosexuality, LGBT a všeobecné popírání této problematiky

V roce 2016 byl realizován výzkum organizace PROUD formou online dotazníku, kam byla data sesbírána respondenty různými způsoby, ať už to byly sociální sítě, různé reklamy nebo přímé oslovení školy a vyučujících. Odpovídalo zde zhruba 1 300 studentů ve věku 14 až 23 let. Tento výzkum přinesl zjištění, že pětina studentů slýchala z úst učitelů homofobní slovní urážky, napadání a také prosté nadávky. Až 8 % studentů byli svědky situací, kdy

učitel přehlížel problematiku a existenci LGBT komunity. Je nezbytné zde uvést příklad chlapce, který se s tímto problémem potýkal.

„Ve škole mě a mého spolužáka a zároveň nejlepšího kamaráda o hodině učitelka zesměšňovala, protože jsem spal u něj, protože má blíž školu, a zaspali jsme. Tak před všema říkala, že jsme si je šoupali do prdele a že spíme u sebe na posteli a tak. Ale nic z toho není pravda, jen je na mě zasedlá a dělá mi problémy a ostudu“ (17 let, gay, odborné učiliště obor truhlář; PROUD, 2016a, Sloboda 2016, str. 87).

3.1 RVP a sexuální výchova

Dokument, který vymezuje vzdělávací program pro základní vzdělávání v České republice je rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP). Obsah základního vzdělávání je rozdělen do devíti oblastí vzdělávání. V návaznosti na RVP si každá škola vytváří svůj vlastní dokument, a sice školní vzdělávací program. (Rámcový vzdělávací program, 2021). V RVP sice pojmy, jako jsou homoparentalita nebo homofobie nenajdeme, ale je zde obsaženo téma rodiny, či témata směřující k sebepoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a především k udržení psychického zdraví. Je nutné podotknout, že základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a nedílnou součástí je také výchova v rodině. RVP obsahuje několik kompetencí, kterých by měl žák na konci základního vzdělávání dosáhnout. Jedny z nich jsou kompetence občanské, které obsahují zmínku o toleranci a chování k lidem, a sice: *„Žák respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí“* (Rámcový vzdělávací program, 2021).

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je vzdělávací oblastí RVP ZV pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Tato oblast vymezuje obsah týkající se rodiny, člověka, společnosti, zdraví a jiných témat. Člověk a jeho svět je rozčleněn do pěti tematických kruhů. Jeden z nich je okruh Místo, kde žijeme. Zde se žáci učí porozumět a chápat organizaci života v rodině, ve škole nebo ve společnosti (Rámcový vzdělávací program, 2021).

Dalším okruhem je nezbytně okruh Lidé kolem nás. Jeho očekávané výstupy pro žáky první stupně – 1. období zmiňují, že: *Žák rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům“* (Rámcový vzdělávací program, 2021).

Učební látka o rodině je v RVP vymezena takto: „*Žák se učí postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, fyzické a duševní práci, zaměstnání*“ (Rámcový vzdělávací program, 2021).

Domníváme se, že jsou znalosti žáků o sexuální výchově na 1. stupni základního vzdělávání nedostačující. Nevědomost, či nedostatek informací mohou jedním z důvodů k diskriminaci v dětském kolektivu.

Sexuální výchova je nedílnou součástí života nás všech. Setkáváme se s ní v rodině, v médiích a také ve škole. Sexuální výchovu můžeme taktéž chápat jako část učební látky ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví.

Nyní si představíme několik definic, které nám pomohou této oblasti lépe porozumět.

Začneme definicí autorky Šulové, která říká, že „*sexuální výchova, dříve často označovaná jako výchova pohlavní, bývá v současnosti často pojednávána jako součást výchovy k manželství a rodičovství*“ (Šulová 2011, str. 387).

Zvěřina vymezuje sexuální výchovu jako složku, která rozvíjí lidskou sexualitu ve schopnost každého jedince realizovat sex v oblasti pozitivních citových zkušeností (Zvěřina, 1997).

Uzel (1995) říká, že hlavním cílem sexuálního vzdělávání je reprodukční zdraví. Nyní se podíváme na to, jak reprodukční zdraví dělí např. Bianchi (Uzel, 1995; Bianchi, 1999, in Šulová 2011).

Bianchi dále dělí reprodukční zdraví následovně:

- Prvotné sexuální zdraví, kam patří např. rozmnožování se, pohlavní choroby (HIV), neplánované těhotenství nebo sexuální napadení (znásilnění)
- Druhotné reprodukční zdraví, zde zařazuje osobnost člověka a jeho rozvoj, sexuální touhu, spokojenost či sexuální totožnost

Sexuální výchova lze rozdělit do tří skupin. Šulová (2011):

- Křesťanská sexuální výchova – pochází z roku 1968 a je vydána papežem Pavlem VI. Tento typ sexuální výchovy je založen na zodpovědnosti osoby k určitým postojům, kde základem je sexuální umírněnost před vstupem do manželského svazku. Odmítány jsou jakékoliv způsoby přerušování těhotenství či chránění před početím dítěte.
- Humanistická výchova – tato výchova je blízká autorům německého původu. Tento typ sexuální výchovy je založen zejména na vlastním úsudku a používání svého

rozumu při jakémkoliv rozhodování v oblasti sexuality. Důraz je kladen na svobodu práv svých i druhých a respekt i úctu k životu.

- Pragmatická sexuální výchova – tato výchova je zaměřena na pozitivní prožívání sexuality a taktéž předcházení rizik, které se sexualitou souvisí. Ať už to je HIV nebo jiné sexuálně nakažlivé choroby. Vychází z myšlenky, že sex k životu patří, a že je podstatnou součástí života nás všech. Dále je jejím záměrem patřičná informovanost a poskytnutí co možná nejlepších informací, díky kterým se lidé budou cítit dobře a bezpečně.

3.2 Heteroparentální vs. homoparentální rodina

Rodinu jako takovou jsme si vysvětlili v první kapitole. Společně se nyní podíváme na dva typy rodiny, a to heteroparentální a homoparentální.

Heteroparentální rodina

V naší kultuře (společnosti) je často vnímána jako jedinou správnou možností. Heterosexuální rodina je soužití ženy a muže, kteří spolu mají děti. Sloboda (2016) ve své knize zmiňuje ideál rodiny jako soužití jednoho muže a jedné ženy, kteří spolu žijí z vlastního úsudku a mají své biologické (vlastní) děti.

Homoparentální rodina

Homoparentální rodina je typem rodiny, kde spolu žijí stejnopohlavní páry, ať už dvě ženy nebo dva muži a mají děti. Z našeho pohledu tento typ rodiny není společností moc dobře přijímán. Pojďme se ale podívat na výzkum z roku 2011, který nám ukazuje, kolik v té době v těchto rodinách bylo dětí.

Tato čísla vycházejí z dat ze sčítání lidí, domů ad. v roce 2011. Vypovídají o tom, že v rodinách, kde spolu žily osoby stejného pohlaví jako pár, žije v Česku 925 dětí. Dá se ale polemizovat o tom, zda nejsou tato čísla zkreslená. Pro některé jedince bylo jednodušší svou orientaci či formu své rodiny tajit, protože by mohli být společností nepochopení. Pokud se podíváme na jiné země, jako je například Dánsko, tak zde žije při počtu 5,5 miliónů obyvatel přes 1900 dětí v rodinách ať už v registrovaném partnerství nebo v rodinách spojených manželským svazkem (Sloboda, 2016).

Pro srovnání zde uvádíme článek pana doktora Mertina z Univerzity Karlovy, který napsal pro stránku „Jsme fér“. Uvádí zde, že v Česku jsou vychovávány stovky až tisíce dětí se dvěma matkami nebo se dvěma otci. Česká republika ale uznává za rodiče pouze jednoho

z páru, a to bez ohledu na to, že mnohdy dítě s těmito rodiči žije už od mala (Mertin, Václav: Dvě matky nebo dva otcové? [online]).

Jak jsme již zmínili výše, přesný počet homosexuálních párů a jejich dětí nelze přesně změřit. Jednak někteří svou orientaci nechtějí přiznat kvůli společnosti a jiní by i chtěli, nicméně nejsou spokojeni s příslušnými kolonkami při sčítání lidu. Poslední sčítání lidu proběhlo v roce 2021. LGBT+ komunitě se nelíbí, že v dotazníku nebyly zahrnuty otázky, které by odpovídaly možnosti různých voleb pohlaví, např. nebinární a ne jenom žena-muž. Také dotazník pro sčítání lidu neobsahuje kolonky jako je registrované partnerství a v něm vychovávané děti.

Statistický úřad sice eviduje počty registrovaných partnerství, ale mnoho gayů a leseb do něj z nejrůznějších důvodů vstoupit nechce. Odborník Zdeněk Sloboda pro tento článek uvedl, že sčítání lidu podle něj neukazuje přesnou realitu, která v České republice spolu s LGBT+ panuje. Podle sociologického ústavu vstoupilo do registrovaného partnerství od poloviny roku 2006-2019 3 625 párů (Pálová, Anna: Data o LGBT lidech [online], 2021).

Do doby, kdy tyto páry žijí sami, se dá říci, že se nic neděje. Problém ale nastává tehdy, pokud do rodiny patří i děti. Často se stává, že členové rodiny, zejména prarodiče, své vnuky nebo vnučky žijící s homoparentálními rodiči nepřijmou. Homoparentální rodiny mohou tvořit různé formace. Například mají děti jednoho partnera z předchozího manželství nebo jako další možností se nabízí pěstounská péče či adopce, která je ale pro homosexuální páry velmi omezená. Taktéž je známá metoda AID = metoda umělého oplodnění. Ve spojených státech žije odhadem 12-15 miliónů dětí v homoparentálních rodinách. Hlavním důvodem je uzákoněna adopce na celém území USA od roku 2015.

Většina zahraničních výzkumů skutečnost, že děti mohou být výchovou v homoparentálních rodinách ohroženy nebo že mohou být sexualitou svých rodičů psychicky narušeny, popírá. Známa studie Golombok et al., (1983) se zabývala utvářením sexuální totožnosti u dětí dvou matek (leseb) ve srovnání s dětmi z rodin, kde byl v roli jeden rodič. Nebyly zjištěny žádné difference ani u dívek, ani u chlapců.

Dále můžeme homoparentální rodiny rozdělit dle Sedláčkové a Šulové (2011) na smíšené lesbické rodiny a plánované lesbické rodiny.

- Ve smíšených lesbických rodinách mají rodiče děti z předchozího heterosexuálního vztahu.

- V plánovaných lesbických rodinách se dítě narodilo přímo do tohoto vztahu.

Samozřejmě existují případy, které se dají zařadit do obou skupin (páry mají dítě z předchozího heterosexuálního vztahu a pak si pořídí plánovaně následující dítě). Je ale rozdíl, zda se dítě do lesbické rodiny narodí (tedy svého otce nezná) nebo jako v těch smíšených ví, kdo je jeho otec. Jako příklad zde uvedeme trojí dělení.

Rodiny s dětmi z předchozích heterosexuálních párů

Do této skupiny patří děti, které se narodily do rodiny, která se skládala z muže a ženy. Až později se tato rodina změnila v lesbickou rodinu, kdy si matka našla partnerku. Často se ženy snaží tak moc začlenit do společnosti, že si nepřiznají svou orientaci jen proto, aby tzv. „zapadly“. Postupem času se ale zvyšuje tolerance společnosti a na tomto základě se mnoho žen rozhodne ukončit heterosexuální vztah a navázat homosexuální vztah. Pravděpodobně má tento typ rodin s dětmi stále největší zastoupení ve společnosti.

Rodiny s dětmi z heterosexuálního pohlavního styku

Heterosexuální pohlavní styk se nabízí jako jedna z možností, jak založit rodinu. Zdá se to jako velmi jednoduchá cesta k tomu být rodina, nicméně je tato možnost nejméně využívána. Důvodem je samozřejmě odpor navázat intimní vztah s mužem a počít s ním dítě. Pokud se ale tak stane, otcem většinou bývá někdo známý, či z okruhu blízkých přátel. Muž se může začlenit do rodiny, fungovat jako otec dítěte a podílet se na výchově. Přístup mužů a zapojení se do výchovy se velmi liší a záleží na každém z nich, jak s touto situací naloží.

Rodiny s dětmi z asistované reprodukce

Tento způsob založení rodiny volí většina lesbických rodin. Ačkoliv je tato možnost zpřístupněna pro lesbické páry např. v Austrálii, Belgii, Izraeli, Španělsku nebo Kanadě, v České republice je vyhrazena zejména pro heterosexuální páry. Česká legislativa umožňuje asistovanou reprodukci pouze muži a ženě. Lesbické ženy proto musí vycestovat do zahraničí nebo do výše zmíněných států, či se snaží tyto standardní postupy obejít (Polášková, 2009).

4 Současnost homoparentálních rodin

V současnosti jsou stejnopohlavní páry vnímány jako odlišné. Burešová (2020) ve své publikaci říká, že se i nadále homoparentální rodiny budou potýkat s nerovností. Tvrdí, že gayové i lesby mohou být plnohodnotnými rodiči a vytvářet tak harmonické rodinné prostředí. Sloboda (2016) poukazuje na to, že je velmi nepravděpodobné zjistit konkrétní data o homoparentálních rodinách, jelikož je pro mnohé z nich lepší být tzv. „neviditelnými“. Tím je myšleno, že se mnoha párů ani nepřiznává ke své orientaci a tím spíše ne, když tvoří homoparentální rodinu. Důvod je prostý, a tím je kritika společnosti.

4.1 Legislativní aspekty homoparentality

Na počátku 60. let 20. století se Československo řadí mezi další státy světa, které netrestají homosexualitu mezi dospělými jedinci. Jako zásadní je rok 2006, kdy je v České republice přijat zákon o registrovaném partnerství stejnopohlavních osob. V Dánsku byl přijat již v roce 1989. Musíme podotknout skutečnost, že v některých zemích je styk s osobou stejného pohlaví trestný dodnes (Somálsko, Nigérie, Afgánistán).

Dle diagnostických manuálů WHO (Světová zdravotnická organizace) a Americké psychiatrické asociace je homosexualita odstraněna ze seznamu duševních poruch. Seznámíme vás pouze se dvěma diagnózami, a to:

- Ego - dystonní sexuální orientace (jedinec se nijak neztotožňuje se svou orientací).
- Ego – syntonní (jedince přijímá svou osobnost takovou, jaká je).

Neexistuje doteď žádný důkaz o tom, že by homosexualita patřila mezi psychické poruchy, avšak v minulosti byla zařazena mezi poruchy a tím docházelo k diskriminaci homosexuálů (Šulová, 2011).

Pojďme se ale společně ještě na chvíli vrátit k registrovanému partnerství. V roce 2006 se jistě změnil život několika párům, kdy se alespoň trochu mohli cítit jako manželé. V zákonu o registrovaném partnerství (č. 115/2006 Sb.) chybí několik důležitých bodů. Jeden z nich je například to, že druhý partner po úmrtí svého partnera nemá právo na vdovský důchod, či výsluhu (rentu). Dále také děti nemají právo na výživné, či na dědictví, i když v těchto rodinách vyrůstají. Registrované partnerství bylo sice schváleno, nicméně s přesným rozmezím, kdo ano a kdo ne. (Sloboda, 2016). V České republice může o adopci požádat v podstatě kdokoliv. Pokud jsou ale partneři v registrovaném partnerství, pak o adopci může požádat jen jeden z páru.

4.2 Cesty k rodičovství

Způsobů, jak být rodiči, je několik. Stejnopohlavní páry to ale mají mnohem těžší. V předešlé kapitole jsme tohle téma již nastínili, nyní se na něj ale podíváme více dopodrobna. Nedbálková (2011, str. 63.) ve své knize zmiňuje, že nejvíce, po čem stejnopohlavní páry touží, je rodina a mít děti. Mít děti je pud, který se u žen vyskytuje jako přirozený a normální. Tato představa je jednoznačně spojována s heterosexuální ženou. S lesbickou ženou se tato touha může zdát překvapivá. Zde přikládáme rozhovor s paní Matyldou. *„Přestože mám partnerku, mateřské pudy ve mně hlodaly stejně jako asi ve většině hetero-žen, a tím, že mám dítě, jsem si je naplnila. A беру to tak, že prostě většina že ty mateřské pudy má, ale neodsuzují ty, které je nemají – nejsou méněcennější!“*. Paní Matylda se nejdříve porovnává s heterosexuálními ženami, ale potom vnímá stejně jak lesbickou ženu, tak heterosexuální ženu prostřednictvím mateřství, protože touhu po dětech bere jako přirozenou. Přemýšlením nad rodičovstvím v lesbickém partnerství činí několik rozhodnutí. Nejprve to nejdůležitější a bez pochyb jestli ano nebo ne. Poté se nabízí otázka, které z žen bude biologickou matkou a jaký zvolí způsob početí. Na konkrétní způsoby početí se nyní podíváme.

Asistovaná reprodukce

Asistovaná reprodukce neboli umělé oplodnění je v podstatě medicínský zásah do těla, který napomáhá lidskému rozmnožování. Tato možnost je ale pro lesbické páry v České republice zamítnuta, dle zákona o péči a zdraví lidu č. 227/2006, Sb. (Zákon o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech). Další možností je vyhledat specializovanou kliniku v zahraničí, která je ale velmi nákladná. Často se stává, že lesbické páry navštěvují tento typ kliniky i v Česku. Nicméně to znamená, že svou orientaci skrývají a přivedou si s sebou například kamaráda nebo někoho známého a vydávají se tak spolu za heterosexuální pár. Otcem je formálně ten muž, který se tam podepíše. Paní Simona z výzkumu Nedbálkové (2011) k tomu říká: *„Podle mě se to děje na všech klinikách a asi se to tak obecně ví. Ale je fakt, že právně to kryjou různě. V jedné po nás chtěli notářsky ověřený podpis kamaráda, v druhé jim to bylo jedno, i kdybychom ho nafiňovaly, a ve třetí nechtějí vůbec nic“* (Nedbálková, 2011, str. 71).

Oplodnění spermatem dárce

Jako další možností se nabízí oplodnění spermatem dárce. Často ženy využívají seznamky či jiné internetové zdroje. Pokud se jim podaří někoho najít, pak s nimi muž dochází na

kliniku nebo jim poskytne sperma v domácím prostředí. Nedbálková (2011) přikládá jeden konkrétní inzerát, v tomto případě ale už rovnou od muže.

Daruji sperma

Rád bych pomohl lesbickým párům nebo ženám. Jsem SŠ 33/176, bez zdravotních problémů. Oplodním ženy, které budou mít zájem, nebo daruji své sperma k domácímu oplodnění. Diskrétně, bez jakýchkoliv nároků na dítě. [...] (Nedbálková 2011, str. 72). Většina inzerátů je zaměřena na výměnu spermatu mezi muži a lesbami. Velmi málo se objevují inzeráty, kdy lesbický pár nabízí sdílené rodičovství, tzn., že hledá gay pár, který se s nimi bude podílet na výchově. Vedle možnosti oplodnění spermatem dárce z inzerátu se nabízí oplodnění známým mužem. Nedbálková (2011) ve svém výzkumu zmiňuje výpovědi několika respondentů a jedním z nich je paní Renata, která k tomu říká: *„Naštěstí jeden známých kamarádů vyhověl naší neobvyklé prosbě a sperma nám prostě daroval a to tak, že do skleničky. Moc jsme po dítěti toužily, takže nám bylo jedno, na kolikátý pokus to bude. Kamarád byl naštěstí „fakt kamarád“, takže vydržel s námi. I když myslím, že toho měl potom už plné zuby. Jinak s tím otcovstvím. Domluvili jsme se, že s tím nadále nebude mít nic společného (jeho přání i naše), takže v rodném listě je otec neznámý“ (Nedbálková 2011, str. 73).*

Pěstounská péče

Jednou z podob výchovy dítěte v rodině je pěstounská péče. Matějček (2002) ji uvádí jako formu náhradní rodinné péče, která je garantovaná státem. Tato péče musí hmotně dítě zajistit a také vyplácet určitou část těm, kteří se dítěte ujali. Dítě může být svěřeno buď do péče manželů, nebo do péče jedné fyzické osoby. Tuto možnost mohou také využít stejnopohlavní páry. O této formě rodičovství mluví jeden otec, který se ale kvůli problémům musel rozhodnout pro jinou formu rodičovství. Kutálková (2015) ve svém výzkumu zmiňuje zkušenosti několika mužů a jedním z nich je i pan Michal. *„My jsme spolu 15 let a vždycky jsme věděli, že chceme děti, a řešili jsme, ne jestli je chceme, nebo nechceme, ale jak dítě přivést na svět, takže jsme měli období, kdy jsme přemýšleli o pěstounství nebo o adopci, prošli jsme nějakým cyklem hodnocení a certifikace, hodnocení způsobilosti k přijetí dítěte do pěstounské péče, to jsme celé absolvovali, a pak nám vlastně naši kamarádi, (...) insideři řekli, že v té době, což bylo tak 2005, tak že nemáme jako gayové žijící v páru šanci dostat dítě do pěstounské péče. Konkrétně že tam v té komisi na tom magistrátě sedí Jeroným Klimeš, kterej je takovej, jakej je, a přes toho to nikdy nemůže projít. Takže jsme si řekli, že*

touhle cestou nepůjdem, respektive že ji těžko můžeme dokončit...“ (Kutálková 2015, str. 22).

Osvojení neboli adopce

Dle Ústavního soudu si lidé v registrovaném partnerství mohou adoptovat dítě, ale pod podmínkou, že ho ze vztahu adoptuje jen jeden z nich. Poté jedinec vstupuje do klasického řízení, jako heterosexuální jedinci.

Sdílená rodičovství

Je to jedna z cest, jak být rodina. Dítě spolu vychovávají dva páry (dva muži a dvě ženy). Dítě má tedy 4 rodiče (dva biologické a dva sociální). Zpravidla má dítě biologickou matku, která dítě počala v heterosexuálním svazku a pak si našla partnerku (Kutálková, 2015).

Tátové a děti, které porodila náhradní matka

„Relativně novou cestou k rodičovství, kterou mohou zvolit gayové, je tzv. surogace, český náhradní mateřství“, ve své knize zmiňuje (Kutálková 2015, str. 47). První možností je to, že je dítě počat z vajíčka ženy, která ho porodí a semene jednoho muže z gay páru. Druhou možností může být tzv. gestační surogace. To znamená, že jiná žena odnese dítě, které ale bylo počato z vajíčka dárkyně. Tímto způsobem se také mohou narodit dvojčata, která jsou počata z vajíčka jedné a té samé dárkyně a spermií různých otců. V tomto případě je porodí jedna náhradní matka. Dnes ale tento případ patří mezi ojedinělé.

V České republice je surogátní mateřství využíváno v případě, pokud heterosexuální páry mají problém s početím (neplodnost). Heterosexuální páry i stejnopohlavní páry mohou tuto cestu využít v zahraničí.

4.3 Homoparentální rodiny v České republice

Český statistický úřad (2013) v České republice uvádí, že v Česku žije nejméně 925 dětí v rodinách stejnopohlavních párů. Reálně jich je asi více, nicméně mnoho homoparentálních rodin se distancuje a k problematickým stanoviskům nepřihlašuje (Sloboda, 2016). Dle statistiky registrovaného partnerství jsme zjistili, že v dubnu 2020 žilo v rodinách registrovaných párů oficiálně 68 dětí, ale reálný počet vyrůstajících dětí v těchto svazcích je mnohem vyšší (Bureš, Michal: Manželství a adopce homosexuálů v ČR [online], 2021).

4.4 Předsudky a postoje k homoparentálním rodinám

Domníváme se, že mnoho lidí si myslí, že dítě z homoparentálního svazku bude výchovou poznamenáno, či mu dokonce může výchova stejnopohlavního páru uškodit nebo na něm zanechat psychické následky. Nyní předkládáme několik výzkumů, které tuto domněnku vyvrací. Sexuolog Petr Wess v rozhovoru pro Českou televizi uvádí, že proběhlo mnoho výzkumů, kde dítě vyrůstalo ve stejnopohlavním páru. Výzkumy jednoznačně ukázaly, že děti nemají žádnou poruchu identity, neurotické příznaky nebo že by se z nich stali gayové či lesby. Z těchto výzkumů jednoznačně plyne, že negativní názory k výchově dětí homosexuálními partnery jsou emocionální a ideové (Petr Weiss, sexuolog Radiožurnál. Český rozhlas Radiožurnál [online], 2021).

Internetová stránka „Jsme fér“ uvádí, že 75% Čechů a Češek si myslí, že pokud se dva lidé milují, měli by mít možnost zajištěného partnerského života v manželství bez ohledu na svou sexuální orientaci. 64% lidí v ČR si taktéž myslí, že je důležité mít milující rodiče, ať už heterosexuální nebo homosexuální (Důvody a odpovědi - JSME FÉR. Jsme fér [online].).

V roce 2019 vzrostla podpora veřejnosti pro adopci dětí ve stejnopohlavních rodinách, a to se týče, jak z vlastních dětí druhého partnera (77%), tak pro děti z dětských domovů (62%). Hlavním důvodem těchto pozitivních postojů je láskyplné zázemí a milující rodina. Děti mají právo na stabilní rodinu, ať už má jakoukoliv podobu. Nejvíce tento výzkum podpořili respondenti středního věku, a to až na 74% oproti roku 2018 (65%) (Pálová, Anna: Data o LGBT lidech [online], 2021).

5 Školství a sexuální výchova

Sexuální výchova je důležitým milníkem nás všech. Provází nás celý život a můžeme se s ní setkat v rodině, mezi vrstevníky, v médiích nebo ve školském prostředí. Sexuální výchovu můžeme chápat také jako součást vyučovacího předmětu, který nám má pomoci k rozvíjení lidských citů a mezilidských vztahů. Rašková (2014) ve své publikaci říká, že sexuální výchova je určena pro současný i budoucí život lidí, kteří chtějí vést spokojený život především s ohledem na partnerství, manželství a rodičovství. Jako jiné další předměty, tak i sexuální výchova předává určité cíle, zásady, principy a práva.

- **Cíle** – předávání přiměřených znalostí o anatomii, fyziologii, etice sexuality má děti naučit vnímat sexualitu jako součást lidského života. Dalším cílem je také respektování různých postojů či orientací (Rašková, 2008).
- **Zásady** – patří sem zejména rovnocennost mužů a žen v oblasti sexuality, odmítání rasové diskriminace nebo třeba respektování stejnopohlavních párů (Zvěřina, 1994).
- **Principy**
 - Komplexnost (učitel formuje všechny oblasti najednou a ve všech sférách).
 - Přiměřenost (učivo je zaměřeno na žáka v souladu s jeho psychickým a sociálním vývojem).
 - Pedagogičnost (pedagog má odborné znalosti oboru lidské sexuality, biologie, člověka, zdravotní péče aj.).
 - Etičnost (sexuální výchova probíhá v kontextu mravnosti, lidských emocí a vykazuje pochopení k sexuálním menšinám, např. k homosexuálům) (Täubner, 1997).
- **Práva** – Dokument, který nese název Charta sexuálních a reprodukčních práv, který byl přijat v roce 1995, definuje 12 práv (Charta sexuálních a reprodukčních práv, 1997).

1. Právo na život
2. Právo na svobodu a osobní bezpečnost
3. Právo na rovnost a ochranu proti všem formám diskriminace
4. Právo na soukromí
5. Právo na svobodu myšlení
6. Právo na informace a vzdělání
7. Právo rozhodnout se, zda uzavřít sňatek, založit a plánovat rodinu
8. Právo rozhodnout se, zda a kdy mít děti
9. Právo na zdravotní péči a ochranu zdraví
10. Právo užívat plodů vědeckého pokroku
11. Právo na svobodu shromažďování a politickou účast
12. Právo na ochranu proti mučení a špatnému zacházení

RVP ZV uvádí v rámci předmětu Výchovy ke zdraví tyto očekávané výstupy žáka:

„Žák respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví“.

„Žák respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování“.

Aby došlo k očekávaným výstupům, tak by měly být žákům předány informace, které jsou přiměřeny jejich znalostem a věku (Rašková, 2008). Nyní si dle Raškové (2008) představíme několik základních témat, které by měla sexuální výchova obsahovat:

- Rodina, manželství, projevy citu a lásky
- Mezilidské vztahy, přátelství
- Rozdílnost pohlaví (mezi mužem a ženou)
- Vztahy k druhému pohlaví (láska, ohleduplnost)
- Sexuální chování mezi lidmi (mazlení, objímání)
- Ochrana před sexuálním a dalším zneužívání dětí
- Lidské tělo, jeho stavba
- Puberta, zejména změny těla (tělesný vzhled, menstruace, poluce)
- Základy lidského rozmnožování (vznik a vývoj dítěte)
- Početí, těhotenství
- Rizika pohlavně přenosných chorob (HIV)

Sexuální výchova jako taková se objevuje v osnovách až na 2. stupni základního vzdělávání. Domníváme se ale, že by měla být taktéž už na 1. stupni. Děti se na 1. stupni ZŠ setkávají

se sexuální výchovou jen okrajově, a to v prvoúce. Šilerová (2003) říká, že mezi 7. a 8. rokem dítěte se výrazně zvětšuje zájem o sexuální otázky. Děti se společně baví a zajímají se o vznik člověka. K plnému pochopení ohledně svého pohlaví dochází kolem 8. roku dítěte. K obecnému pochopení, že se dívky odlišují od chlapců pohlavními znaky, může podle odborníků dětem dojít o něco později.

Pojďme se podívat na výzkum, který proběhl v roce 2021 slečnou Štěpánkou Vaisovou, která zjišťovala postoje rodičů k vybraným tématům sexuální výchovy na základní škole. Dotazování byli rodiče z Libereckého kraje. Rodiče odpovídali na několik otázek ohledně sexuální výchovy, např. kdy jim přijde vhodné, aby se dítě učilo sexuální výchovu. Jestli doma nebo ve škole a tak podobně. Jednou z otázek byla, jaká témata by rodičům dělala problém, kdyby se s nimi dítě setkalo na prvním stupni základního vzdělávání. Většina respondentů (22) řekla, že jsou pro všechna témata. 5 z nich si nepřálo, aby se ve škole řešila homosexualita a další sexuální odchylky.

Při otázce, zda jsou rodiče spokojeni s výukou témat na základní škole, bylo zjištěno, že většina rodičů není zcela spokojená s výukou sexuální výchovy. Tato otázka byla otevřená a rodiče mohli vepsat svoje zkušenosti. Velmi často se objevoval názor, že děti nejsou ze strany školy informované ohledně sexuální výchovy a že to, co společně probírají doma, ve škole neprobrali. Někteří rodiče také uvedli, že se jejich dítě při výuce sexuální výchovy necítí dobře, protože učitel neumí vytvořit příjemné prostředí odpovídající probíranému tématu.

Na otázku, jak by sexuální výchovu chtěli změnit, odpověděla většina rodičů stejně, a to, že by chtěli více hodin sexuální výchovy. Dotazovaným by se taktéž líbilo, aby učitelé vedli s dětmi na toto téma diskuzi a tím tak zjistili, o co se děti zajímají a na co by se chtěly zeptat. Podle rodičů by měl sexuální výchovu vyučovat odborně školený lektor nebo lékař. Dále poté třídní učitel, potom školní psycholog a jako poslední zvolili výchovného poradce.

Jak je patrné, o sexuální výchově je potřeba mluvit, a to zejména od raného dětství na prvním stupni základní školy.

5.1 Postoj k sexuální výchově ve světě

Nyní se společně podíváme na výzkum, který byl realizován v roce 2016 na základní škole v Huelvě ve Španělsku. Výzkum je založen na několika výpovědích učitelů k tomu, jaký mají postoj k sexuální výchově, školním dokumentům a k homoparentálním rodinám. Odpovědělo více jak 10 učitelů. Jeden učitel (EP7) uvádí zkušenost, že při výuce sexuální výchovy ve třídě vyvěsil několik typů rodin. Jedna z nich byla rodina, kde byli

stejnopohlavní rodiče. Jedno dítě reagovalo negativně a zakřičelo „fuj“. Učitel dítě upozornil na nevhodné chování, ale v tom se dítěte zastal jiný učitel a řekl učiteli (EP7), proč se tomu diví, že je to normální a přirozená reakce. Učitel (EP7) kolegovi vysvětlil, že tyto obrázky nemají nic společného s chováním dítěte. Několik dalších učitelů vypovědělo, že jim je nepříjemné o různých modelech mluvit, protože je to pro ně nepřijatelné nebo je to proti názoru jejich náboženství. Tímto výzkumem bylo dokázáno, že mnoho učitelů má problém o tomto tématu mluvit, dělá jim to problém a mnohdy homosexualitu uvádějí jako problém. Závěrem tohoto výzkumu bylo doporučení přepracovat školní dokumenty a zavést do nich tuto problematiku. Jak řekla jedna učitelka z této školy „*Škola nám nedefinuje, že je rodina pouze otec, matka, dítě. Měli bychom mluvit o různých typech rodin*“ (Rodríguez-Mena, 2016).

Jako další ukázkou je studie, která byla provedena v roce 2002 ve Francii (Vanfraussen et al. 2002). Bylo zjištěno, že deset dětí ze 41 uvedlo, že je jejich vrstevníci škádli za to, že mají dvě matky nebo dva otce. Byard et al. 2013 také uvádí, že někteří rodiče museli snášet negativní reakce učitele ke svému dítěti, ale většina z nich tvrdila, že mají podporu alespoň jednoho učitele ze školy nebo člena personálu v péči o jejich dítě (Richardot, 2020).

V Kanadě byl v roce 2021 proveden výzkum, který zjišťoval mezi rodiči, co by začlenili do sexuální výchovy a jaká témata jim přijdou důležitá. V Ontariu hlasovalo 93% z 4 200 rodičů a některá témata označili za velmi důležitá a některá za důležitá. Za velmi důležitá témata považují pubertu nebo komunikační schopnost (jak o sexu mluvit), sexuální napadení, metody a praktiky bezpečného sexu a další. Mezi důležitá témata zařadili sexuální orientaci a mediální gramotnost. Kanadské směrnice pro výchovu k sexuálnímu zdraví (SIECCAN, 2019) uvádí, že by žáci měli dostávat informace ohledně výchovy ke zdraví, které jsou podloženy důkazy. Tyto informace by měli předávat kvalifikovaní pedagogové (Wood, 2021).

V Rusku byl proveden výzkum mezi studenty věkové hranice 14-18 let na téma sexuální výchova. Bylo zjištěno, že více jak 79% studentů neměla ve škole lekce sexuální výchovy nebo přednášky spojené s tímto tématem. 21% studentů uvedlo, že lekci sexuální výchovy měli jedenkrát a pouze 7,6% studentů zaznamenalo účinnost těchto lekcí. Studenti se shodli na tom, že pokud se ve skupině s vrstevníky baví o sexu, cítí se velmi nepříjemně, protože nemají dostatečné informace. 3% dotázaných si myslí, že není třeba o tomto tématu mluvit. Drtivá většina, která činí 97%, uvedla, že by ve školách chtěli dostávat více informací z oblasti sexuální výchovy. Z průzkumu vplynuly tyto závěry. 1. Děti nejsou dostatečně

informovány o sexuálním životě. 2. Teenageři se o sexuální výchovu zajímají a měli by zájem o různé přenášky od sexuologů. 3. Měly by se zavést povinné lekce sexuální výchovy a začlenit je tak do vzdělávacího obsahu (Curasov, 2019).

5.2 Postoj k sexuální výchově v českém školství

V předcházejících kapitolách jsme nastínili RVP ZV (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021). Jsou ale i jiné dokumenty, které představují obsah sexuální výchovy, ale v České republice bohužel nejsou pro školy závazné (např. Standardy pro sexuální výchovy v Evropě, SPRSV, 2017). Jonášová (2015) tvrdí, že by sexuální výchova měla mít 4 principy.

- Spolupráce rodičů a školy
- Důvěra
- Vlastní aktivita
- Spolupráce se žákem

Nedílnou součástí každého školství by měl být Metodický preventivní program (MPP). Tento program tvoří školní metodik prevence vždy na jeden rok, ale měli by se podílet i další pedagogové. Jednou z oblastí, na kterou se má tento program zaměřit je právě oblast sexuálního rizikového chování (MŠMT, 2010). Na téma MPP byl v roce 2019 v České republice zrealizován výzkum, kde se sbírala data ohledně MPP z různých českých škol. Bylo zjištěno, že v MPP často chybí kontakty, kam se v případě problému obrátit (rizikové sexuální chování, HIV atd.). Také je zde ale plno pozitivních příkladů, jak sexuální výchovu obohatit a tím i zlepšit informovanost pedagogů. Jako jedno z doporučení je odebrání časopisu Prevence, zavedení preventivní nástěnky, kde jsou formou piktogramů uvedeny kontakty, postupy či odkazy na preventivní videa.

Jak jsme viděli v zahraničních výzkumech, učitelé mají často problém s vyučováním sexuální výchovy. Může za to malá informovanost učitelů, náboženství nebo často i stud. Příkladáme zde několik návrhů, jak sexuální výchovu ve škole vylepšit a tím tak dosáhnout lepší připravenosti pedagogů na sexuální výchovu. Rašková (2008) ve své publikaci uvádí jako první doporučení praxi. Budoucí učitelé se mohou stát lépe připravenými do praxe, když uvidí realizaci sexuální výchovy a budou její součástí. Často se ale stává, že studenti bývají s touto problematikou na praxích seznamováni velmi málo, protože učitelé odmítají

tuto problematiku prezentovat. Dalším bodem je sexuální výchovu zařadit do vysokoškolského vzdělávání, aby byli budoucí učitelé na výuku této výchovy připraveni. Existuje také řada dalších možností, které mohou zkvalitnit sexuální vyučování. Učitelé si mohou navzájem předávat informace, diskutovat o problému. Vést hodiny společně. Zároveň si předávat materiály, které vytvořili. Další pomůckou je vytvoření didaktické příručky pro učitele, neboli metodiky, která by měla usnadnit vyučování sexuální výchovy a měla by tak učitelům pomoci získat ucelené poznatky.

5.2.1 Desatero MŠMT k sexuální výchově

Zde přikládáme desatero MŠMT, kterým by se mělo české školství řídit (Desatero MŠMT k sexuální výchově, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]).

1. **Nic se nemění.** Sexuální výchova se bude na školách vyučovat dále, jako tomu bylo doteď.
2. **Sexuální výchova se vyučuje a bude vyučovat** v celé řadě předmětů (Člověk a jeho svět, Výchova ke zdraví, Rodinná výchova, Občanská výchova, Přírodopis, Biologie).
3. **Rodina je prvním místem,** kde se žák dozvídá o sexu. Vztah matky a otce, rodinné vztahy, to vše souvisí se sexuální výchovou.
4. **Učitel** je po rodině další osobou, která má žáka s tímto obsahem seznámit. Sex je důležitou součástí života každého z nás.
5. **Distancujeme se od „sexuálního businessu“.** Naším cílem je pomáhat školám, jejich žákům a studentům. Ne soukromým firmám.
6. **Chceme bránit zneužívání žáků a studentů soukromými firmami,** které se všemi prostředky snaží získat přístup do vzdělávacích institucí.
7. **Peníze,** které chtějí soukromé firmy získat ze školství skrze výuku sexuální výchovy, **se dají využít lépe** (platy učitelů, zlepšení podmínek výuky...).
8. **Jsme otevřeni různým názorům** na výuku sexuální výchovy. Zrušili jsme doporučení MŠMT pro příručku Sexuální výchova - vybraná témata. Necháváme však na školách, jestli ji využijí nebo ne.
9. **Učitelé jsou ti, kdo rozhodnou, ne soukromé firmy.** Jestli je příručka tak skvělá, jak o ní její autoři hovoří, pak ji zajisté vzdělávací instituce využijí ve vyučování.
10. **Ministerstvo školství** v tomto ohledu **nenavazuje** na aktivity ministra Lišky **a nepodléhá lobbingu.**

Myslíme, že je patrné, že pojmy jako jsou homofobie, homosexualita a další, se zde vůbec neobjevují. Považujeme za velmi důležité, aby se o těchto tématech ve škole s dětmi mluvilo a aby tyto informace předávali vyškolení pedagogové.

5.3 Shrnutí postojů k sexuální výchově

Jak je vidět, dozvěděli jsme se, že postoje k sexuální výchově se velmi liší. Myslíme si, že by i u nás, v České republice, bylo zajímavé a přínosné udělat výzkum s rodiči stejnopohlavních párů, co by si přáli, aby se zařadilo do sexuální výchovy. Je patrné, že někteří učitelé mají problém o homosexualitě mluvit a naopak utvrzují žáky v tom, že to není v pořádku. Je velmi důležité, aby o tomto tématu měli učitelé, ale i děti větší povědomí a aby se tak předcházelo zbytečným konfliktům, či diskriminaci. Dalším problémem je nedostatečná vzdělanost pedagogů. Sami často nevědí, jak danou problematiku uchopit a jak o ní s dětmi mluvit. Naší motivací pro toto téma byl i fakt, že nejdén učitel se s touto problematikou neztotožňuje a raději tuto kapitolu obejde nebo ji úplně vypustí, než aby o tom s dětmi diskutoval. Pedagogové by v tomto směru měli být vyškoleni tak, aby předali dětem kvalitní informace s ohledem na jejich věk. Často se také stává, že pedagog o tématu jako je homosexualita nerad mluví proto, protože má k tomu vlastní předsudky a s danou problematikou nesouhlasí. Z našeho okolí také můžeme posoudit, že někteří pedagogové sexuální výchovu tzv. „přeskočí“ proto, že je pro ně sex a pojmy s ním související tabu. Sami se stydí a je jim nepříjemné o tom mluvit a ještě k tomu před dětmi. Nicméně oni jsou ti, kteří mají tyto informace dětem předávat. Nabízí se otázka, do jaké míry jsou děti o tomto tématu informovány.

6 METODOLOGIE VÝZK UMU

6.1 Cíl výzkumu

Naším cílem výzkumu bylo zjistit, jaké zkušenosti mají homoparentální rodiny s homofobií a heterosexismem na českých základních školách. Lépe řečeno, jak se chovají učitelé z českých základních škol k dětem z homoparentálních rodin.

Úkoly výzkumné práce:

1. Příprava praktické části. Sestavení dotazníku a polostrukturovaného rozhovoru pro rodiče stejného pohlaví.
2. Realizace výzkumné části formou online dotazníků pro rodiče stejného pohlaví a polostrukturovaného rozhovoru pro vybrané rodiče stejnopohlavních párů.
3. Zpracování získaných dat a vyhodnocení výzkumu.

6.2 Výzkumný problém

Chovají se učitelé k dětem z homoparentálních rodin stejně jako k dětem z heterosexuálních rodin nebo ne?

6.3 Výzkumné otázky

1. Jak se chovají učitelé k dětem z homoparentálních rodin a pokud se k těmto dětem chovají jinak, než k dětem z heterosexuálních rodin, jak se to projevuje?
2. Myslí si respondenti, že jsou děti dostatečně informovány o problematice homosexuality a jiných typů rodin ze strany školy?

Tyto výzkumné otázky byly zvoleny z důvodu objasnění chování učitelů k dětem z homoparentálních rodin a také, zda mají děti o této problematice ponětí ze strany školy. Těmito otázkami mělo být zjištěno, jak se učitel chová k dítěti, jestli se k němu chová stejně nebo k dítěti chová určité předsudky vůči orientaci rodičů. Dále také, jestli se dítě setkává s negativním přístupem učitele a v neposlední řadě, zda učitel s dětmi o tomto tématu mluví. Všechny výše zmíněné otázky byly taktéž použity v online dotazníku.

6.4 Popis sledovaného vzorku

Pomocí online dotazníku jsme oslovili homoparentální páry na internetových sítích. Dotazníky jsme rozeslali na internetové stránky, jakou jsou například: Lesby sobě, LGBT komunita, Praguepride a další. Na dotazník odpovědělo 25 respondentů, z toho 25 žen. Předpokládaný návrat dotazníků byl podstatně vyšší, nicméně jsme rádi i za tento počet, protože za první dva dny byla návratnost nulová. Je možné, že malá návratnost dotazníků mohla být ovlivněna náhle vzniklou situací na Ukrajině, která odvedla pozornost od jinak více navštěvovaných stránek na sociálních sítích. Pro zvýšení návratnosti jsme dotazníky pravidelně aktualizovali.

6.5 Postup při získávání dat

Adekvátní formou pro sběr dat pro nás byl online dotazník, a to hned z několika aspektů. V současné době je tato podoba šetření jedna z nenásilných forem, a to také proto, že zaujme široké spektrum respondentů skrze sociální sítě, kam byl náš dotazník umístěn. Pro naše potřeby byl využit dotazník Survio. Sociální síť – facebook se stal naší doménou, kde šetření probíhalo. Zpočátku nebyl snadný přístup do všech skupin, které jsou chráněny vstupními formalitami, proto jsme museli delší časový interval čekat na schválení administrátora skupin. Po těchto přístupových formalitách a úspěšném umístění našeho dotazníku jsme po dvou dnech nenasbírali žádnou odpověď. Museli jsme tedy vyzvat jednotlivé administrátory, kteří se ujali své iniciativy a se sběrem dat nám pomohli. Asi po týdnu jsme nasbírali 25 odpovědí. Jako poslední otázka byla možnost vložit svoji e-mailovou adresu za účelem rozhovoru. Jak bylo řečeno v předešlé kapitole, domníváme se, že toto menší množství dat mohlo být ovlivněno nepříznivou situací ve světě. Oslovení respondenti byli velmi vstřícní a ochotní dotazník šířit. Se čtyřmi z nich jsme ještě udělali rozhovor, který je k nahlédnutí o pár kapitol níže.

6.6 Výzkumné metody a jejich zpracování

Pro výzkum této diplomové práce jsme zvolili dvě metody zjišťování požadovaných dat, a to dotazník a rozhovor. Výzkum byl veden kvalitativně, a to s omezeným počtem jedinců.

Dotazník je velmi užívanou formou získávání dat v pedagogickém výzkumu. Gavora (2000) říká, že dotazník je způsob, jakým klademe otázky a získáváme tak zpět písemné odpovědi. Dotazník obsahuje připravené a srozumitelně formulované otázky, které jsou promyšleně seřazeny, a daná osoba na ně odpovídá písemnou formou, jak tvrdí Chráska (2011). Náš dotazník se skládal ze dvou částí. První část obsahovala krátké představení mé osoby, o čem

dotazník bude a co dotazník může nabídnout dotazovaným respondentům. V druhé části jsme kladli vlastní otázky. Dotazník má obrovskou výhodu, a sice že je anonymní. Na to jsme kladli velký důraz, protože tohle téma je velmi citlivé a nechtěli jsme, aby se někoho dotklo.

Dotazník obsahoval celkem 18 otázek, z nichž poslední byla možnost vepsání e-mailu za účelem rozhovoru. V dotazníku byly využity otázky uzavřené, polouzavřené a otevřené. Polouzavřené otázky často doplňovaly otázky uzavřené, a to z důvodu z bližšího objasnění odpovědi. Jednou z možností polouzavřené otázky bylo vepsání vlastního textu.

Druhou metodou zjišťování dat byl rozhovor neboli interview. Chráska (2011) říká, že je to metoda shromažďování dat, která je založena na verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta. Velkou výhodou rozhovoru je to, že můžeme sledovat reakce respondenta na různé otázky a podle nich tak usměrňovat průběh rozhovoru. Pomocí e-mailu, který respondenti mohli zadat, jsme se ozvali několika z nich za účelem rozhovoru. Setkali jsme se online se čtyřmi z nich. Stanovený čas byl 30 minut pro každý rozhovor. Někdy byl kratší a někdy delší. Rozhovory budeme označovat jako rozhovor A, B, C a D. Osloveným ženám jsme navrhli online rozhovor, se kterým všechny souhlasily. Nebylo by ani možné se s nimi setkat osobně, protože jsme chtěli zanechat jak anonymitu jména, tak i bydliště. Proto jsme zvolili tuto formu setkání a můžeme říci, že z našeho úhlu pohledu tento typ rozhovoru všem vyhovoval. Výhodou bylo, že všechny ženy byly ve svém prostředí a cítily se pohodlně. Všem dotazovaným jsme navrhli vypnutou kameru, ale nikdo si ji nevypl. Jednou z nevýhod této metody může být problém s internetem. Spojení může vypadávat nebo může jít špatně slyšet zvuk. S tímto jsme ale problém neměli a všechny rozhovory proběhly v pořádku. Dále jsme také měli od respondentů písemný souhlas, že daný rozhovor budeme nahrávat. To mi také potvrdili i při samotném nahrávání. Rozhovor jsme zvolili hlavně z toho důvodu, aby nám pomohl hlouběji proniknout do této problematiky a také lépe vyhodnotit výzkumné otázky.

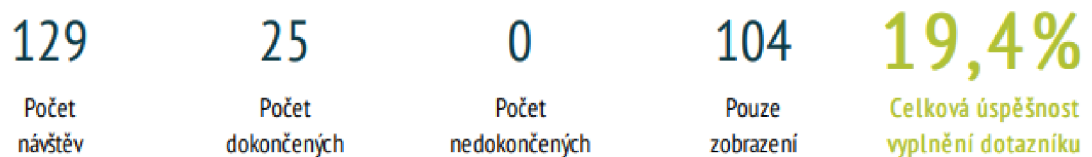
Pro členění dat z dotazníku jsme použili metodu vytváření trsů, která nám zajistila uspořádat data do skupin na základě jejich podobnosti. Dále jsme aplikovali metodu zachycení vzorců, která nám pomohla vyhledat opakující se jevy, které byly následovně nahrazeny obecnějším tvrzením. Poté jsme využili metodu kontrastů a srovnávání. Tato metoda nám zaručila odlišit od sebe např. dvě identifikované kategorie, které jsou od sebe odlišné, ale zároveň mají mnoho společného (Hendl, 2005).

6.7 Vyhodnocení dotazníku

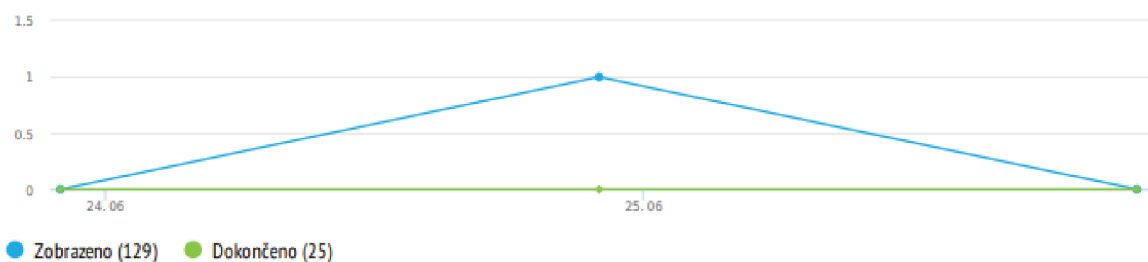
Dotazníkové šetření

Otázky pro charakterizování dotazovaných se týkaly jejich pohlaví, jakou školu jejich dítě navštěvuje, jestli dotazník vyplňují sami nebo s dítětem a hlavně, jak se chová učitel k jejich dítěti.

Graf 1: Statistika respondentů

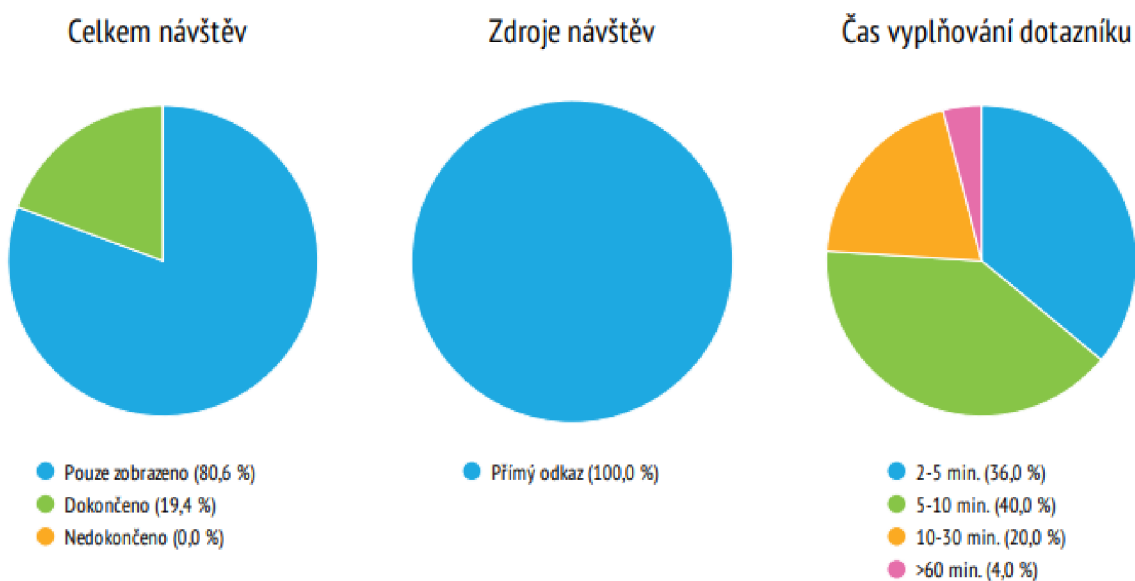

Historie návštěv (21. 02. 2022 – 09. 03. 2022)

Dle statistiky můžeme vidět, že byt' máme jen 25 získaných odpovědí, návštěvnost dotazníku je pětinasobná. Nedokončených dotazníků je 0. 104 respondentů si dotazník pouze zobrazilo. Z toho plyne, že celková úspěšnost vyplnění dotazníku je 19,4 %.

Graf 2: Celkový počet návštěv, zdroje návštěv a čas vyplňování dotazníku

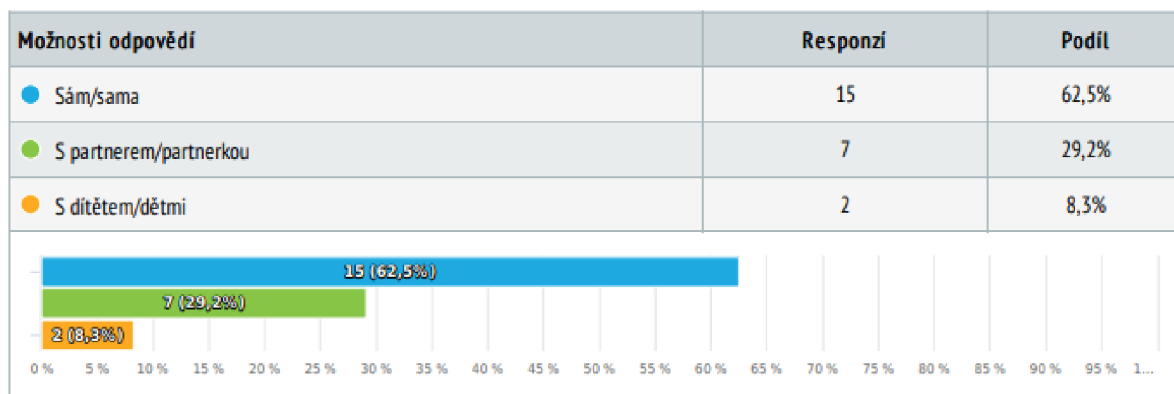
Z koláčového grafu je patrné, že dotazník zobrazilo 80,6 % lidí, což je drtivá většina. Dotazník vyplnilo a dokončilo 19,4 % respondentů a nedokončilo jej 0,0 % respondentů. Přímý odkaz návštěvy dotazníku využilo 100 % dotazujících. Dotazník měl trvat asi 10-15 minut. Vidíme, že nejdelší dobu vyplňování dotazníku zabralo více jak 60 minut jen 4,0 % respondentům. 20,0 % respondentů dotazník vyplnilo za 10-30 minut. Nejvyšší procento dotazujících, a to 40,0 %, vyplňovali dotazník 5-10 minut. Zbylým dotazovaným, kteří činili 36,0 %, zabral dotazník 2-5 minut času.

Nyní představujeme samotné výsledky výzkumu. Dotazník obsahoval 18 otázek.

Graf 3: Tento dotazník vyplňuji

1 Tento dotazník vyplňuji:

Výběr z možností, zodpovězeno 24 x, nezodpovězeno 1 x

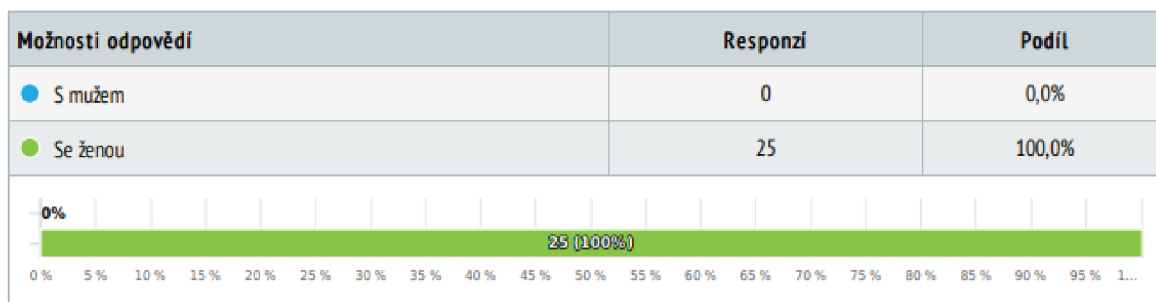

Graf 3 ukazuje, kým byl dotazník vyplněn. Nejvíce dotazujících dotazník vyplňovali sami, což činí 62,5 %. 29,2 % vyplnilo, že dotazník vyplňují společně s partnerkou nebo partnerem. Jen 8,3 % dotazovaných odpovědělo, že dotazník vyplňovali společně s dítětem.

Graf 4: Jsem v homoparentálním vztahu:

2 Jsem v homoparentálním vztahu:

Výběr z možností, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

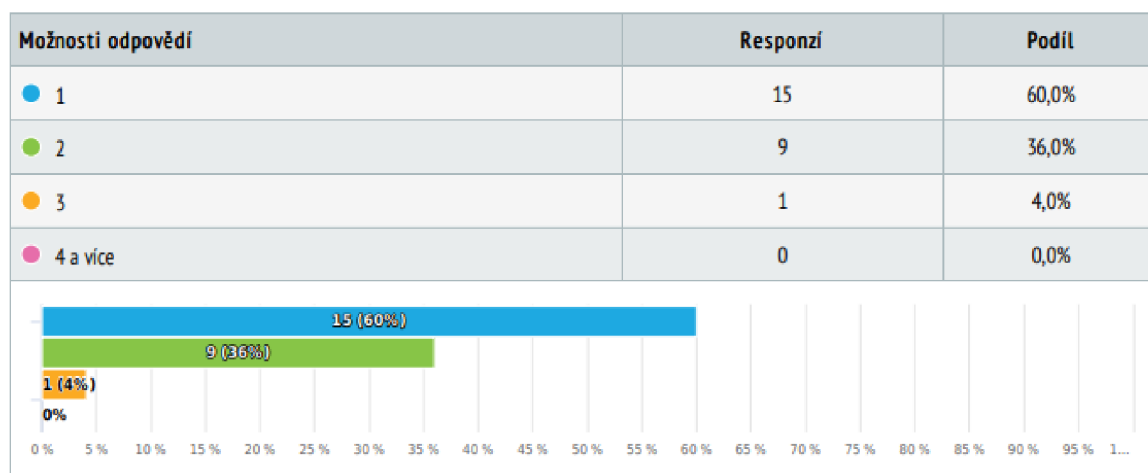

Graf 4 poukazuje na sexuální orientaci dotazovaných, a to, zda jsou v homoparentálním vztahu se ženou nebo s mužem. Z výsledků je zřejmé, že 100 % dotazovaných byly ženy. 0,0 % je podíl možnosti odpovědi, zda odpovídali i gay páry. Ze statistik vyplývá, že děti jsou častěji vychovávány v lesbických párech, takže se dalo očekávat, že se do našeho vzorku dostane více žen než mužů.

Graf 5: Kolik vychováváte dětí?

3 Kolik vychováváte dětí?

Výběr z možností, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

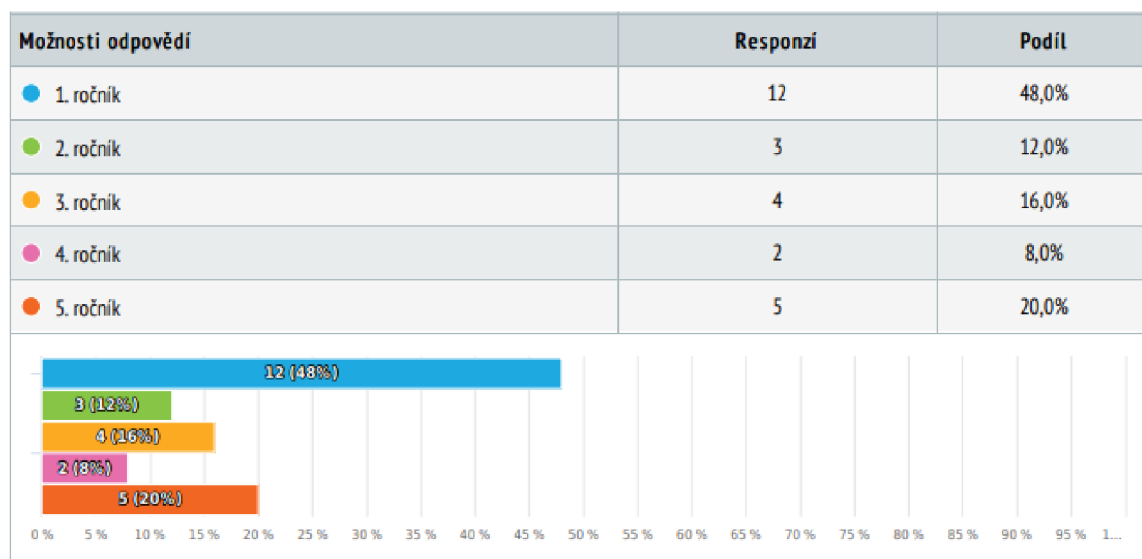
Tento graf nám ukazuje, kolik homoparentální rodiny vychovávají děti. Protože jsme zjistili, že dotazník vyplňovaly pouze ženy, můžeme tyto rodiny nazývat jako lesbické rodiny. 15

lesbických rodin odpovědělo, že vychovávají v rodině 1 dítě. Je to převážná většina a tvoří 60,0 % dotazovaných. 36,0 % respondentů uvedlo, což je 9 rodin, že vychovávají 2 děti. Pouze jedna rodina, která představuje 4,0 %, uvedla, že vychovává 3 děti. 4 a více dětí nevychovává žádná dotazovaná rodina, tudíž činí 0,0 %.

Graf 6: Jaký ročník Vaše dítě/děti navštěvují?

4 Jaký ročník Vaše dítě/děti navštěvují?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

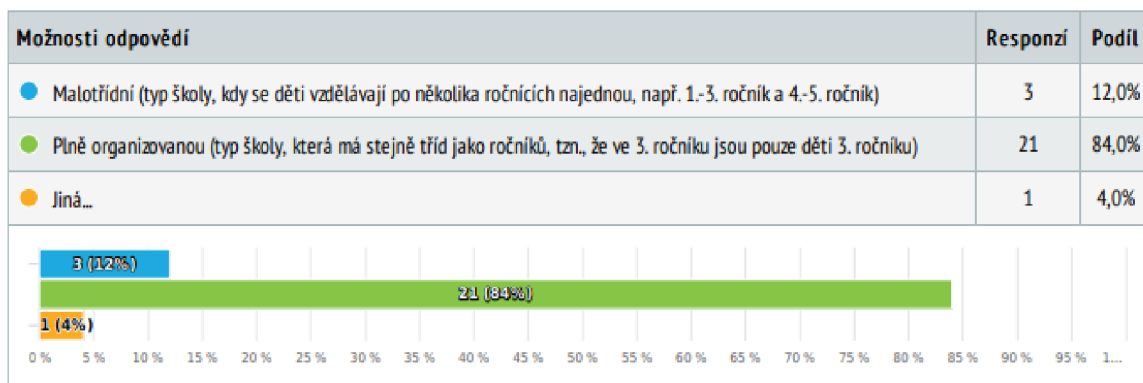

Graf 6 nám představuje výsledky tříd, které děti navštěvují. 48,0 % dotazovaných, což činí 12 rodin, odpovědělo, že jejich dítě navštěvuje 1. ročník základní školy. 5 rodin (20,0 %) odpovědělo, že jejich dítě navštěvuje 5. ročník školní docházky. Děti navštěvující 3. ročník jsou zastoupeny čtyřmi rodinami a tvoří 16,0 %. 3 rodiny (12,0 %) uvedly, že jejich dítě chodí do 2. ročníku základního vzdělávání. Poslední a tím tedy i nejmenší skupinu zastupuje 8% rodin (2 rodiny), které uvedly, že jejich dítě chodí do 4. ročníku.

Graf 7: Moje dítě navštěvuje školu

5 Moje dítě navštěvuje školu:

Výběr z možností, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

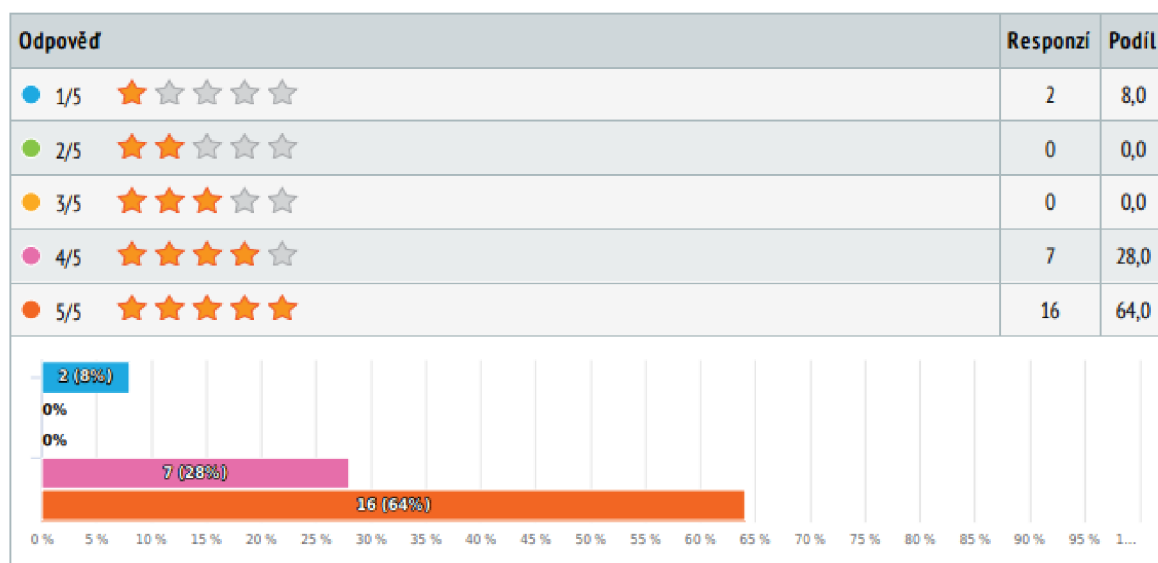
V grafu 7 lze vidět, že největší zastoupení má plně organizovaná škola, která činí 84,0 % respondentů, tedy 21 rodin. Dalším typem školy je malotřídní škola, kterou zvolilo 12,0 % dotazovaných (3 rodiny). Jen 1 rodina (4,0 %) uvedla, že jejich dítě navštěvuje jiný typ školy. Bohužel zde ale nevedli přesný typ školy, tudíž se může jednat například o různou alternativní školu nebo i domácí vzdělávání.

Graf 8: Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

6 Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Hvězdičkové hodnocení, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

Počet hvězdiček 4,4/ 5

Graf 8 nám ukazuje výsledky, jak tyto rodiny vnímají chování učitele k jejich dítěti. Respondenti měli hodnotit na základě hvězdiček. 5 hvězdiček – učitel se k mému dítěti

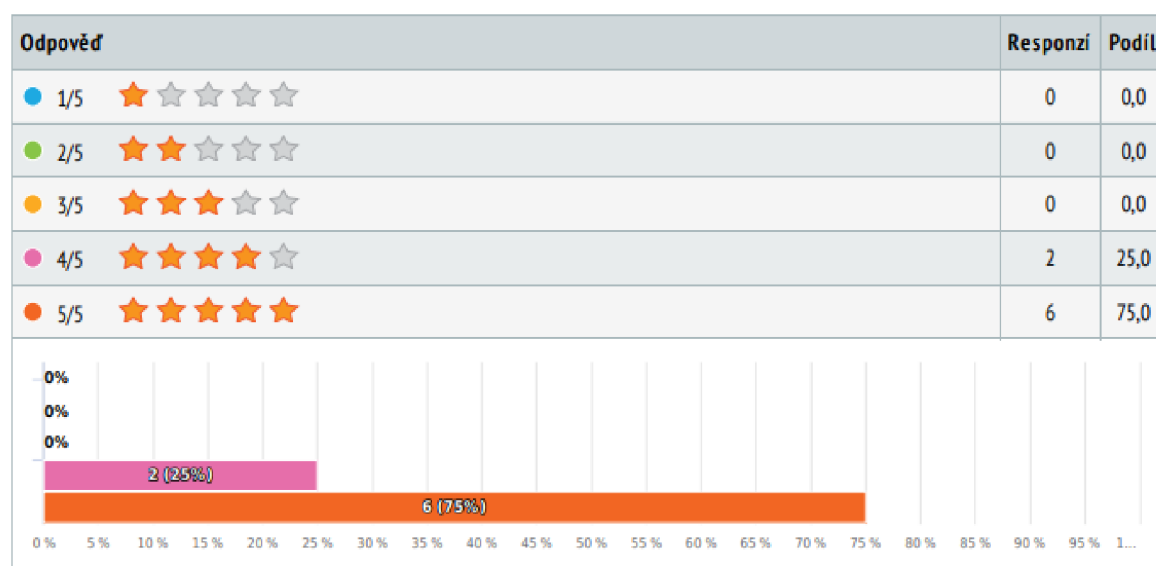
chová velmi pěkně, 1 hvězdička – učitel se k mému dítěti chová velmi špatně. Jak je zde vidět, většina, která činí 64,0 %, odpověděla, že se učitel k jejich dítěti chová velmi pěkně. 7 rodin, tedy 28,0 %, vyplnilo 4 hvězdičky z 5. 3 a 2 hvězdičky z 5 nezatrhl nikdo a dvě rodiny (8,0 %) zatrhly 1 hvězdičku. Můžeme říci, že výsledky jsou velmi dobré, i když tedy dvě rodiny mají s učitelem špatnou zkušenost. Protože jsme museli rozlišit i počet dětí v těchto rodinách, tato otázka v dotazníku byla položena čtyřikrát. Pokud má respondent jedno dítě, odpověděl jednou a přešel na otázku č. 10. Pokud má děti např. 3., odpověděl třikrát a tak dále. Následující tři grafy tedy upřesňují již položenou otázku.

Graf 9: Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

7 Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Hvězdičkové hodnocení, zodpovězeno 8 x, nezodpovězeno 17 x

Počet hvězdiček 4,8/ 5

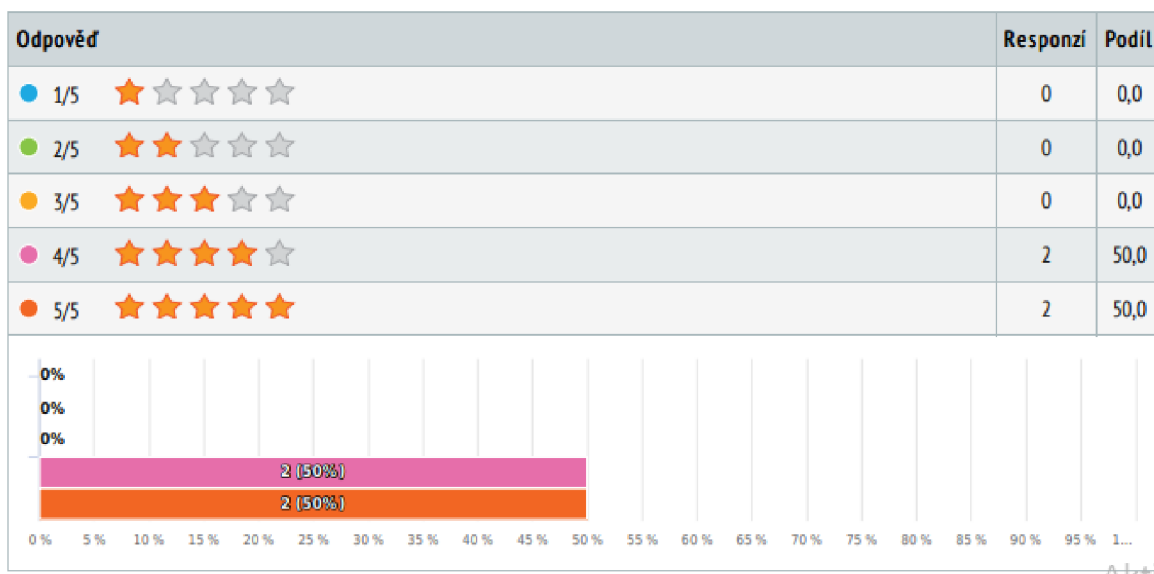
Graf 9 nám upřesňuje výsledky již zkoumané otázky. 6 rodin, které činí 75,0 %, zatrhllo 5 hvězdiček z 5. 25,0 % (2 rodiny) zatrhly 4 hvězdičky z 5. Ostatní možnosti, jak je vidět, nebyly vyplněny.

Graf 10: Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

8 Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Hvězdičkové hodnocení, zodpovězeno 4 x, nezodpovězeno 21 x

Počet hvězdiček 4,5/ 5

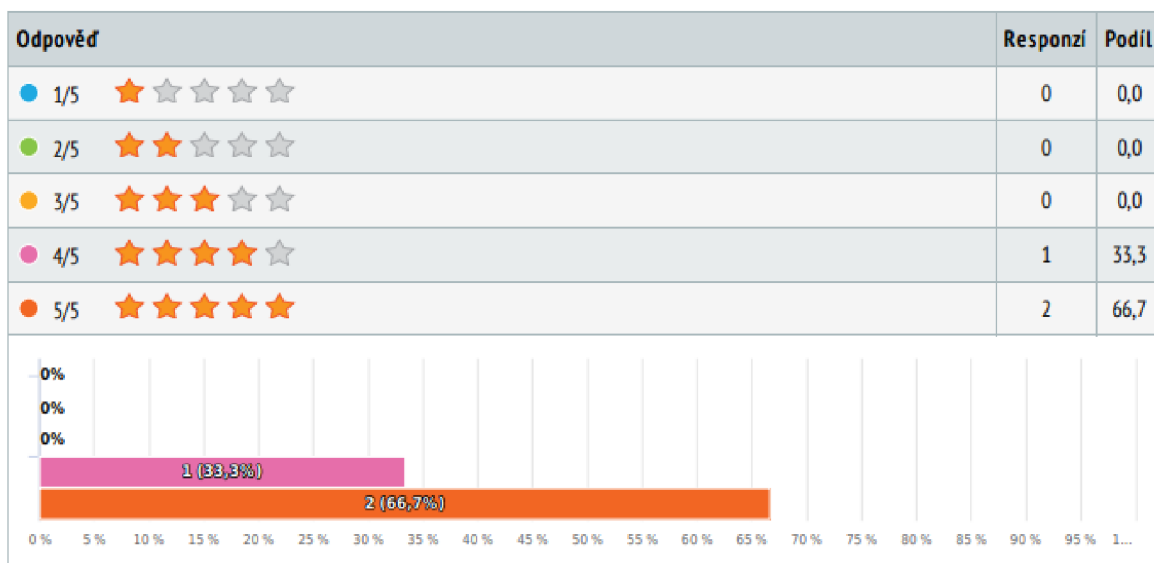
Graf 10 ukazuje, že 50,0 % dotazujících zadrželo 5 hvězdiček z 5 a zbylé dvě rodiny, tedy 50,0 %, zadržely 4 hvězdičky z 5. Další odpovědi nebyly využity.

Graf 11: Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

9 Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Hvězdičkové hodnocení, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 22 x

Počet hvězdiček 4,7/ 5

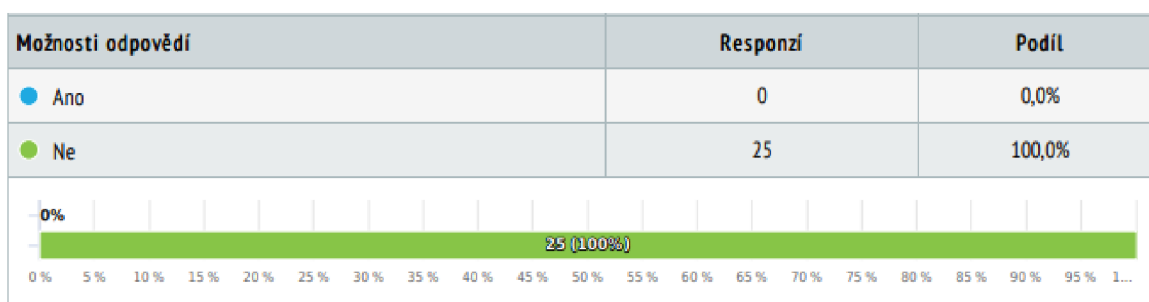

V grafu 11 můžeme vyčíst, že 66,7 % rodin dalo 5 hvězdiček z 5 a jedna rodina 33,3 % dala 4 hvězdičky z 5.

Graf 12: Zaznamenalo Vaše dítě rozdílné vystupování učitele k sobě samému než k dětem z heteroparentálních rodin?

10 Zaznamenalo Vaše dítě rozdílné vystupování učitele k sobě samému než k dětem z heterosexuálních rodin?

Výběr z možností, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

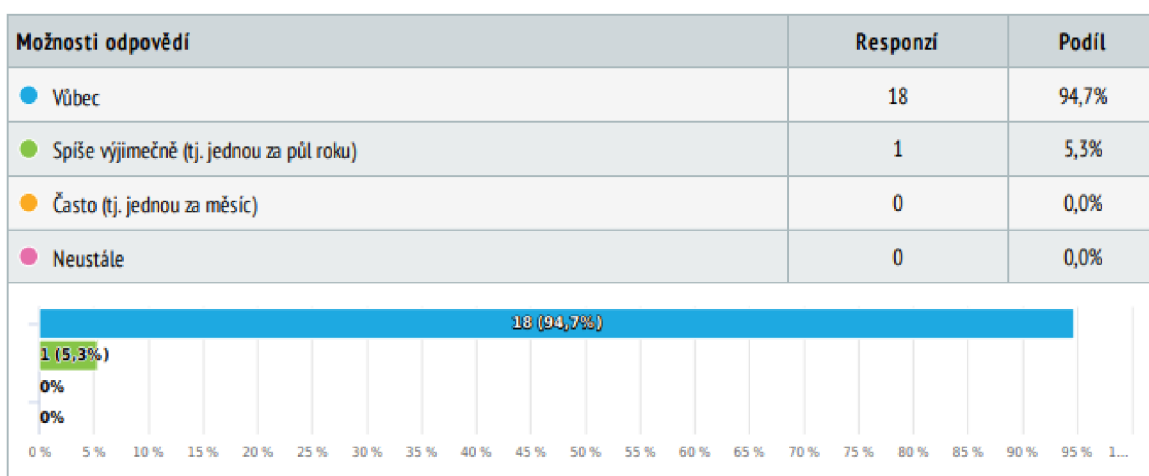

Zde můžeme vidět velmi pozitivní výsledky. 25 rodin, které činí 100,0 %, odpovědělo, že „ne“. Odpověď ano nebyla využita.

Graf 13: Pokud se Vaše dítě setkává s negativním přístupem učitele, tak jak často?

11 Pokud se Vaše dítě setkává s negativním přístupem učitele, tak jak často?

Výběr z možností, zodpovězeno 19 x, nezodpovězeno 6 x

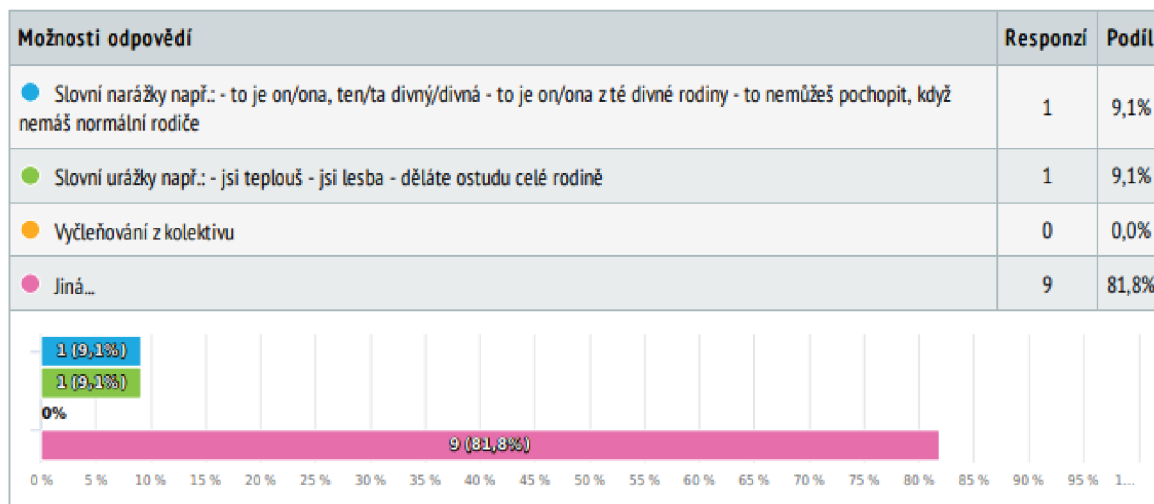

V grafu 13 vidíme, že na tuto otázku odpovědělo 19 respondentů. 6x tato otázka nebyla zodpovězena. 18 rodin (94,7 %) odpovědělo „vůbec“. Jednou se objevila odpověď spíše výjimečně (tj. jednou za půl roku).

Graf 14: Jakým způsobem je Vašemu dítěti „dáváno najevo“ ze strany učitele, že je z homoparentální rodiny?

12 Jakým způsobem je Vašemu dítěti "dáváno najevo" ze strany učitele, že je z homoparentální rodiny?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 11 x, nezodpovězeno 14 x

Graf 14 nám ukazuje, jakým způsobem je dětem ze strany učitele dáváno najevo, že je z homoparentální rodiny. Tuto otázku zodpovědělo 11 respondentů. Zbýlých 14 na tuto otázku neodpovědělo. Zde si můžeme všimnout, že výsledky nejsou úplně v souladu s předchozími otázkami. V otázce č. 10 všechny rodiny odpověděly, že jejich dítě nezaznamenalo rozdílné vystupování k sobě samému než k dětem z heteroparentálních rodin. Ale u této otázky si můžeme všimnout, že 11 rodin uvedlo různé typy nevhodného chování učitele k jejich dětem. 9 rodin, které činí 81,8 %, uvedlo možnost „jiná“ – to znamená, že se jednalo o jiné typy nářeků a urážek, než ty, které jsou zde zmíněny. Konkrétní příklady ale rodiny nevedly. Dále pak 1 rodina (9,1 %) uvedla, že se objevily slovní urážky, jako například „jsi lesba“. Poslední respondent, tedy jedna rodina (9,1 %) uvedla, že jejich dítě zažilo slovní nářek ze strany učitele, například „to on, ten divný“. Máme dvě teorie, jak k těmto výsledkům mohlo dojít. První je, že respondenti neporozuměli otázce č. 10, zaškrtnuli odpověď ne a u dalších otázek si to uvědomili, a proto jsou výsledky nepřesné. Druhá teorie je, že si respondenti špatně přečetli otázku č. 10, kde je napsáno, že pokud jejich dítě nezaznamenalo rozdílné vystupování učitele k sobě samému, než k dětem z heterosexuálních rodin, tak mají přejít až na otázku č. 13. Pokud totiž jejich dítě žádné odlišné chování ze strany učitele k sobě samému nezaznamenalo, nemohli respondenti na otázku č. 11 a č. 12 vůbec odpovědět.

Graf 15: Mluví učitel k žákům v rámci preventivních programů o problematice homosexuality/homoparentality? Pokud ano, napište, co jim říkal.

13 Mluví učitel k žákům v rámci preventivních programů o problematice homosexuality/homoparentality? Pokud ano, napište, co jim říkal.

Textová odpověď, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

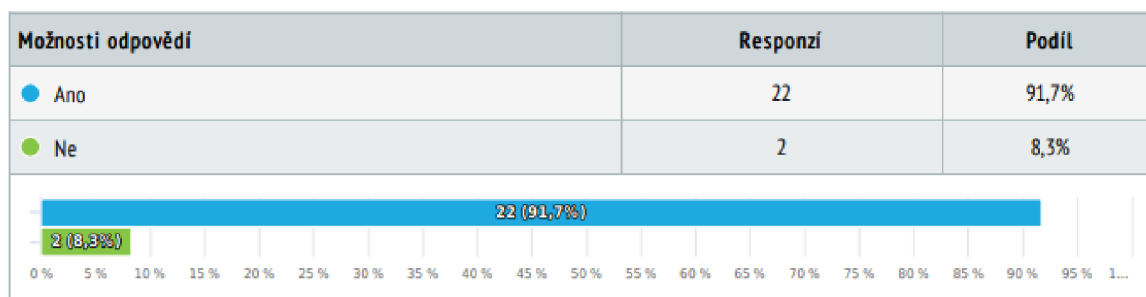
- Asi ne
- Bud ne, nebo o tom nevíme.
- Hned v první třídě paní učitelka všem žákům vysvětlila, že jsou různé rodiny, maminka+tatínek, dvě maminky nebo dva tatínkové (syn hlavně řešil dva tatínky, že tohle skutečně nejde, protože děti rodí ženy ☒)
- Naše dcera je v první třídě, v prvouce na téma rodina to probírali pouze okrajově
- Na waldorfské škole jsou dost benevolentní. Jen si vysvětlovali, že některé děti mají maminku a tatínka, některé jen maminku a některé dvě maminky
- (3x) ne
- (5x) Ne
- nejsme si vědomy
- Nemluví
- Nemluví o tom
- Nevím
- Nevíme
- Nevíme o tím.
- nezmiňovala se
- Obě učitelky mluvily s dětmi velice hezky a otevřeně a naopak hrozily, že jakákoli šikana bude trestána
- Zatím asi ne... Bohužel nevíme
- zatím ne
- Zatím ne
- Zatím ne

Jak můžeme vidět v grafu 15, jen 4 rodiny se shodují na tom, že učitel na toto téma s dětmi mluvil. Zbylých 21 rodin, tedy drtivá většina odpověděla, že buď ne, nebo o tom neví. Je jasné, že není v pořádku, když učitel o této problematice nemluví.

Graf 16: Mluvíte doma s dětmi o homosexualitě či homoparentalitě?

14 Mluvíte doma s dětmi o homosexualitě či homoparentalitě?

Výběr z možností, zodpovězeno 24 x, nezodpovězeno 1 x

Na otázku č. 14 odpovědělo 24 respondentů. 22 z nich (91,7 %) odpovědělo „ano“ a 2 respondenti (8,3 %) odpověděli „ne“. Pojďme se podívat na otázku č. 15, ve které se dozvíme, co dětem rodiče říkali.

Graf 17: Pokud jste v otázce č. 14 odpověděli ANO, napište, prosím, co jste dětem říkali. Pokud jste odpověděli NE, napište, prosím, proč jste toto téma s dětmi neřešili.

15 Pokud jste v otázce č. 14 odpověděli ANO, napište, prosím, co jste dětem říkali. Pokud jste odpověděli NE, napište, prosím, proč jste toto téma s dětmi neřešili.

Textová odpověď, zodpovězeno 24 x, nezodpovězeno 1 x

- Adekvátně jejich věku jim postupně vysvětlujeme např. proč žijeme spolu, co znamená homosexualita. A dále podle toho s čím přijdou, na co se zeptají. Prostě postupně vzhledem k věku vysvětlujeme.
- Homosexualita a homoparentalita je běžná součást našich rozhovorů o vztazích obecně i o naší rodině.
- Jelikož je dnešní doba plná předsudků, tak jsme dceři říkaly že jsme normální rodina jako každá jiná a že nejsme jediné.
- Každá rodina je jiná, jsou děti které mají dvě maminky, nebo jenom tatínka, nebo maminku a tatínka i je to normální :).
- Lásky si nevybírá a co má kdo doma je jeho věc
- Mluvíme hlavně se synem (dceři jsou dva roky) už od mala, ví, že ne z "darované" spermie, že můžou být různé rodiny, že se nemá za co stydět atd., atd.
- Mluví o tom, že rodiny jsou různé, od maminky a tatínka, dvou maminek, dvou tatínků, jedné maminky... atd
- Ne
- Pouze že je v pořádku hetero i homosexualita
- Pravdu realitu
- Řekli jsme, že někdo má dvě maminky, někdo dva tatínky, jiný maminku a tatínka a někdo zase jen jednoho z rodičů. Ale vždy je důležité, že ho milují a je jedno v jaké rodině vyrůstá.
- Řekli jsme jim, že jsou různé rodiny, různého složení a že láska má různé podoby.
- Říkáme jim, že láska nezná pohlaví. Děti to plně chápou.
- Setkáváme se s jinými páry a říkáme, že jsou i další rodiny jako ta naše. A stejně tak jsou i rodiny kde je jen maminka a nebo jen tatínek.
- Snažily jsme se oběma dětem (staršímu synovi je 17) vysvětlit, že rodiny mohou být různé. Já vyrůstala jen s mamkou a babičkou, partnerka s oběma rodiči a i plná heteroparentální rodina může být dysfunkční.
- syn se ptal jestli má tatínka. Odpověděli jsme mu, že má ale že o něj nejvíce zájem. vysvětlily jsme i to, že se máme s partnerkou rádi a že je jedno jestli má dítě 2 maminky nebo 2 tatínky či tatínka i maminku. Je to autista v 1. třídě takže mu zatím takové vysvětlení stačilo.
- To je na delší text, ale stručně recenze, že je to "normální", že někdo to má tak a jiný zase jinak. Ze je důležité mít se vzájemně rádi bez ohledu na gender atd.
- Úměrně věku dcerky mluvíme o tom, že každý má právo na lásku i na rodinu a není důležité, zda v hetero nebo v homosexuálním vztahu.
- Vysvětlujeme, že některé děti mají mamku a tatínka, někdo dvě mamky, někdo dva taty, někdo třeba jen jednoho rodiče a že všechno je v pořádku
- Zatím není třeba
- Že je to normální a na se za co stydět. Taky ať si hloupých poznámek nevšímá.
- Že každá rodina je jiná Že naši někdo může vnímat negativně, ale že rodina je rodina
- Že se máme moc rády a chtěli by jsme mít svatbu.
- Že to tak prostě je, že někdo má maminku a tatínka, někdo dvě maminky, někdo 2 tatínky

Otázka č. 15 nám ukazuje několik zajímavých odpovědí. Z předchozí otázky víme, že jen 2 rodiny o této problematice doma s dětmi nemluví. V této otázce to zdůvodnili tím, že to není zatím potřeba a potom jednoslovnou odpovědí „ne“. Většina respondentů svým dětem doma říká, že existuje několik typů rodin a že i to je v pořádku.

Graf 18: Máte nějakou zajímavou zkušenost, ať už negativní nebo pozitivní ze školního prostředí?

16 Máte nějakou zajímavou zkušenost, ať už negativní nebo pozitivní ze školního prostředí?

Textová odpověď, zodpovězeno 25 x, nezodpovězeno 0 x

- Ani v jednom případě u dětí (klasická i waldorfská škola) jsme nezažili vyloženě špatnou zkušenost nebo nějaké nevhodné narážky. Bohužel jsem měla nepěknou kolizi na internetu s učitelkou prvního stupně na jednom fóru. Při představě, že někdo podobný učí moje dítě, se mi neudělo úplně dobře.
- Děti se třídy nevidí žádný rozdíl.
- Děti ve škole by chtěli mít taky dvě maminky, při je to zábavnější :)
- Jen pozitivní.
- Jsem trans žena, takže děti zažily přechod od tradiční rodiny ke dvěma mamkám. Měla jsem strach z jejich šikany. Najednou k nám začalo chodit o hodně víc spolužáků než dřív a syna jeden kluk naopak přestal šikanovat a řekl, že je cool mít dvě mamky a dnes jsou z nich dobří kamarádi.
- Máme pozitivní zkušenost v tom smyslu, že se k nám i našim dětem učitelé chovají naprosto normálně.
- Máme vesměs pozitivní zkušenosti, a to jsme z vesnice. Už od školky je všechno v pohodě, jen asi někdy spolužáci mají narážky, ale to je spíš dané názory jejich rodičů...
- (3x) ne
- (5x) Ne
- nejvíc otevřene se vyptávají děti předškolního věku
- nemáme
- Osobně ne, ale kamaradka lesba byl na střední škole šikanována poté, co se vyoutovala. Paradoxně proto, že je to hezka holka a tak se jí kluci snažili "presvědčit" že by měla být na kluky.
- Pozitivní-muzu místo otce napsat matka... Paní ředitelka školy... Jasně vždyť jste naše... Moc nás to potěšilo
- Při adaptačním programu jsme se paní učitelce představovaly, že jsme ty dvě mamky od B, a ona se začala smát. Že před chvílí mluvila s dvěma maminkami, co mluvily o tom, jak spolu žijí a že tam ještě patří tohle a tamto dítě... a ona se snažila zachovat tvář, že jasně, lidé jsou různí, ale v duchu si říkala, kolik těch lesbických rodin spolu žije a kolik mají dětí. Že ještěže nic neřekla, protože evidentně to jsou jen 3 rodiny, co bydlí v 1 domě. Každopádně paní učitelku milujeme ;)
- Těch zkušeností zatím moc není, ale teď přestupuje dcera do 4 třídy na jinou školu kvůli stěhování, tak se toho docela děším, tady nás už znají.
- Ve školce jsme začaly lépe vycházet s jednou paní učitelkou paradoxně až po tom, co jsem začala žít s přítelkyní
- Ve školce paní učitelka nechala naši dceru ostatním dětem "vysvětlit" že má doma dvě maminky a některé děti říkaly, že jí to dokonce závidí
- Vzpomínám si pouze z prostředí školky, kdy synovi kamarádi záviděli, že má dvě mamky.:-)
- zatím neutrální

Na tuto otázku odpovědělo všech 25 dotazovaných. Jak vidíme, odpovědi jsou velmi pestré. 8 rodičů odpovědělo, že žádnou zkušenost nemají. Další rodiče taktéž odpovídají, že buď zkušenost nemají, nebo se zatím nedělo nic neobvyklého. Někteří se shodují na tom, že ostatní spolužáci dětem závidí, že mají dvě maminky. Velmi často se objevuje pozitivní zkušenost, kdy se paní učitelky chovají k dětem velmi hezky. Jako jednu z pozitivních zkušeností hodnotí jeden rodič díky tomu, že při vyplňování formálních záležitostí může místo otce napsat matka. Také se zde objevuje jeden názor, že má jedna rodina strach, když dítě přestoupí na jinou školu kvůli stěhování.

Graf 19: Máte konkrétně vy, jako rodiče, nějakou zkušenost přímo s učitelem/učitelkou ve smyslu, že řekl/řekla něco jen Vám a dítěti ne?

17 Máte konkrétně vy, jako rodiče, nějakou zkušenost přímo s učitelem/učitelkou ve smyslu, že řekl/řekla něco jen Vám a dítěti ne?

Textová odpověď, zodpovězeno 24 x, nezodpovězeno 1 x

- Ano, ale jedná se o chování naseho/našich dětí nesouvisející s homosexualitou
- naštěstí ne
- Na to, že žijeme v malém městě, učitelky byly velmi chápavé.
- (5x) ne
- ne.
- (9x) Ne
- Ne, jen že úplně pohodě
- Nejsem si vědoma
- Nemáme. Máme to štěstí, že se pohybujeme v prostředí inteligentních/rozumných lidí.
- Nemám, učitele se chovají normální.
- Neuvedomuji si nic takového
- Nevybavuji si takový případ

Na tuto otázku odpovědělo 24 dotazovaných. Jedenkrát se objevuje odpověď ano, ale nesouviselo to s danou problematikou homosexuality. Zbylé odpovědi se buď shodnou na tom, že ne nebo si rodiče žádnou takovou situaci nevybavují nebo neuvědomují.

Poslední otázkou dotazníkového šetření byla otázka č. 18, kam respondenti mohli vepsat svůj e-mail za účelem rozhovoru. Tuto možnost využilo 16 respondentů. Zbylí dotazovaní vepsali odpověď ne nebo jen popřáli hodně štěstí při sběru dat.

6.8 Vyhodnocení rozhovoru

Rozhovory s rodiči

Další metodou zjišťování dat byl rozhovor. Rozhovor se skládal z 8 otázek. Dotazované jedince jsme kontaktovali pomocí e-mailové adresy, kterou mohli vepsat do poslední otázky dotazníkového šetření. Na e-mail odpověděla asi polovina respondentů. Zvolili jsme 4 rodiče, s kterými jsme se domluvili na konkrétním dni, času a místě setkání. Vzhledem ke stávající situaci COVID-19 jsme zvolili online setkání, které je pro obě strany pohodlnější a rychlejší. Všichni 4 respondenti nám poskytli písemný souhlas s nahráváním rozhovoru. Byli seznámeni s délkou rozhovoru a někteří si předem vyžádali i otázky. Dotazované jsme upozornili, že si mohou vypnout kameru, pokud jim je to nepříjemné. Všichni 4 respondenti s tím neměli problém a kameru měli zapnutou. Všechny rozhovory byly velmi příjemné, vládla dobrá atmosféra a všichni dotazovaní byli ochotni odpovídat, popřípadě se i na něco doptávat. Kvůli zachování totožnosti jsme rozhovory nazvali rozhovor A, B, C a D. Ne

každý rozhovor trval stejně dlouhou dobu. Pohyboval se v rozmezí 15-45 minut. Rozhovor byl polostrukturovaný, to znamená, že otázky byly dané, ale průběhem rozhovoru se měnily nebo v návaznosti na rozhovor vznikly i další otázky.

Paní A bydlí se svou rodinou na vesnici, která má okolo 700 obyvatel. Její dítě navštěvuje 1. třídu základního vzdělávání malotřídní školy. Paní B bydlí ve městě, které má okolo 5000 obyvatel. Má dítě ve věku 10 let, které navštěvuje waldorfskou školu. Paní C bydlí v malé vesnici, která má asi 300 obyvatel. Dítě navštěvuje 3. ročník jednotřídní devítileté základní školy. Paní D bydlí ve městě, které má asi 5000 obyvatel. Její děti navštěvují 1. a 4. ročník devítileté základní školy.

Paní A byla při rozhovoru velmi otevřená. Při online rozhovoru si chtěla nechat zapnutou kameru. Bylo vidět, že jí probírané téma vůbec nevádí a nemá problém na cokoli odpovědět. Paní B byla velmi sympatická dáma. Nebyl to její první rozhovor, takže neměla problém s kamerou ani s odpovídáním na otázky. Při rozhovoru vládla příjemná atmosféra. Paní B byla také velmi komunikativní a uměla se opravdu dobře vyjádřit ke všem otázkám. Paní C nám při rozhovoru přišla mírně nervózní. Často otáčela hlavou doprava, kde, jak jsme ke konci zjistili, byla její partnerka, která se ale později taktéž ukázala na kameře. Paní C neměla problém o tomto tématu mluvit, avšak byla velmi stručná ke všem odpovědím. Byl to nejkratší rozhovor ze všech. Paní D byla asi nejvíce otevřená všem otázkám a celkově i této problematice. Jak jsme se průběhem rozhovoru dozvěděli, paní D je trans žena, která přechází z podoby muže na ženu. Po zodpovězení našich otázek bylo vidět, že si chce i nadále povídat a nemá žádný problém ani ostych se ke své přeměně dále vyjádřit. Bylo zřejmé, že je pro ni důležité, že si o tom s někým může promluvit.

Všechny čtyři ženy se shodly na tom, že jejich dítě chodí do školy rádo. Taktéž ani jedna dotazovaná rodina neshledala problém ze strany učitele. Všechny děti mají pěkný vztah s paní učitelkou.

Měli jste strach, když šlo Vaše dítě do školy? Jestli ano, tak proč, jestli ne, tak proč?

Paní A uvádí, že s partnerkou vůbec strach neměly, protože jejich dítě nastupovalo do malotřídní školy, kde se mezi sebou znali jak všichni dospělí, tak i děti. Paní A si také myslí, že jim hodně pomohlo to, kde žijí. Myslí tím, že bydlí v malé obci, která má asi 700 obyvatel, a tím jsou si všichni lidé blíží. Také říkala, že je ve vesnici všichni znají, a proto ani neměly s partnerkou strach, když šlo jejich dítě do školy. Osobně znají i paní učitelky ze školy a paní ředitelku a nebyl tak žádný důvod k obavám. Stejného názoru je i paní C, která tvrdí, že

neměly žádný strach, protože bydlí v malé vesnici, kde se všichni mezi sebou znají. Říká, že je to paradox, protože si myslela, že naopak, když jsou tak malá vesnice, to budou lidé řešit. Jiného názoru jsou ale paní B a D. Paní B říká, že měla strach, jak jejich orientaci budou ve škole akceptovat. Jejich dítě navštěvuje waldorfskou školu, kde chodí nejvíce děti z náboženských rodin. Největší obavy měla asi paní D. Sama říká, že největší strach měla proto, že prochází přeměnou z muže na ženu. Snažila se se svou přítelkyní situaci předejít a před začátkem školního roku si sjednala s paními učitelkami schůzku. Paní učitelky tuto situaci přijaly dobře a naopak se jejich děti snaží ve škole podporovat. Jedno jejich dítě si přálo o tom seznámit svoje spolužáky. Vše proběhlo v pořádku a nemají žádný problém ohledně školy nebo spolužáků.

Je něco, co Vám přijde důležité, aby spolužáci o této problematice věděli?

Paní A popisuje, že jí je jedno, co si ostatní děti myslí. Říká, že tohle téma všichni spolužáci přijali normálně a pokud by měli nějaké otázky, tak by se na ně zeptali buď paní učitelky, nebo jejich dítěte. Dokonce jejich dítěti občas někteří žáci závidějí, že má dvě maminky. S tímto postojem se ztotožňuje i paní B, která říká, že je plno různých rodin a taková ta tradiční rodina, máma, táta a dítě ve společnosti téměř zaniká. Říká, že situaci nechaly plynout. Zmínila se, že se občas spolužáci jejímu dítěti smáli za to, že má dvě maminky, ale je přesvědčena, že je to spíše dáno vlivem rodičů. Dále situaci řešily s paní učitelkou a už se vícekrát neopakovala. Paní C i D se společně shodují na tom, že by spolužáci měli mít povědomí o tom, že jsou netradiční rodina. Domnívají se, že pokud to děti budou vědět hned, mohlo by se předejít různým narážkám nebo posmívání.

Myslíte si, že jsou děti o této problematice dostatečně informovány ze strany školy?

Paní A si myslí, že děti určitě nejsou dostatečně informovány ze strany školy o této problematice. Myslí si, že pokud se dítě z homoparentální rodiny ve škole neobjeví, tak do té doby nemají děti žádné informace o tom, co je to homoparentální rodina. Dále také říká, že měly obrovské štěstí proto, protože se s paními učitelkami znaly už delší dobu. Paní A si myslí, že pokud děti nemají nějakého spolužáka, který má dvě maminky nebo dva tatínky, tak o tom nevědí vůbec nic. Paní B se částečně shoduje s paní A. Říká, že ve waldorfské škole jsou děti dostatečně informovány, ale myslí si, že jen proto, protože to je alternativní typ školy. Má dojem, že ve státní škole by tomu tak nebylo. Paní C říká, že tuto otázku nemůže posoudit, protože neví, do jaké míry se o sexuální výchově paní učitelka s dětmi baví. Paní D si myslí, že děti v jejich základní škole jsou o této problematice velmi dobře

informovány. Říká, že ji až překvapilo, jak je škola k tomuto tématu nakloněná. Čekala, že se budou muset přestěhovat kvůli její přeměně z muže na ženu. Paní učitelka zorganizovala speciální hodinu, kde dětem vysvětlila, jaká je daná situace. Paní D říká, že doteď nemají její děti ve škole žádný problém ani s paními učitelkami, ani s dětmi.

Je něco, co byste si přály, aby se zařadilo do vzdělávání na prvním stupni ohledně této problematiky?

Všechny dotazované ženy se shodují na tom, že by bylo dobré, aby učitel v rámci sexuální výchovy dětem řekl, že existují i jiné typy rodin. Nemáme jen maminku, tatínka a dítě. Ale například dvě maminky, dva tatínky nebo i babičku, která sama vychovává dítě. Tyto dotázané ženy jsou toho názoru, že se ve školách o tom nemluví až do té doby, kdy tam dítě z homoparentální rodiny nastoupí. Myslí si, že to je pozdě a že by paní učitelka měla v rámci například prvouky dětem vysvětlit, že je několik typů rodin a nic není špatná varianta. Domnívají se, že starším dámám (učitelkám) by toto téma mohlo dělat problém, a tak by bylo dobré, kdyby tyto informace dětem předával buď vyškolený pedagog, nebo i sexuolog, kterému nevadí o tomto tématu mluvit. Paní B zdůrazňuje, že než aby bylo povinné o této problematice děti informovat a paní učitelka by to dětem podala například arogantně, tak ať tyto informace dětem nepředává. Děti by z jejího tónu hlasu stejně vycítily její přesvědčení, že to říká jen proto, že musí. Paní B si také myslí, že by se o této problematice mělo více mluvit všeobecně. Dodává, že by učitelé měli mít možnost se stále v tomto oboru vzdělávat a tak předávat dětem vhodné a přiměřené informace vzhledem k jejich věku. Paní A si myslí, že je důležité, aby se děti při řešení tohoto tématu cítily dobře a aby toto probírané téma bylo nenásilné. Například začít o tomto tématu mluvit, až se děti zeptají a budou mít několik otázek.

Paní A a paní D si vybavují vzpomínku ze školního prostředí, kdy učitelé nechtěli o této problematice mluvit a bylo jim to nepříjemné. Paní A říká, že sexuální výchovu ve škole neměli. Paní učitelka jen pustila nějakou kazetu a odcházela ze třídy, protože se cítila trapně. Paní D si vybavuje zkušenost, kdy neměla za kým ve škole přijít a svěřit se někomu s tím, že se necítí jako muž. Říká, že kdyby jí někdo ve škole pomohl a mohla to někomu říct, nepřipadala by si tak sama. Paní B a C se shodly na tom, že by dětem tento fakt měl být přibližován tak, že to není jen o touze po sexualitě. Ale jde o pochopení, o to, že se dvě ženy nebo dva muži mají rádi a chtějí spolu žít. Nejde o žádné chvilkové pobláznění, jak bylo několika z nich řečeno. Paní C říká, že je důležité, aby děti věděly, že i dvě ženy se mohou mít rády tak stejně, jako se mají rádi maminka a tatínek.

Jak je vidět, u některých otázek se tyto ženy shodly, u jiných ne. Co je ale důležité, tak to, že všechny čtyři dotazované nemají se svým dítětem problém ve školském prostředí. Paní učitelka se k dětem chová hezky a jejich dítě se ve škole cítí dobře.

6.9 Vyhodnocení výzkumných otázek

Jak se chovají učitelé k dětem z homoparentálních rodin a pokud se k těmto dětem chovají jinak, než k dětem z heterosexuálních rodin, jak se to projevuje?

Otázky z dotazníku a rozhovoru nám pomáhaly na tuto otázku odpovědět. Podle dotazníku můžeme říct, že se učitelé chovají k dětem z homoparentálních rodin velmi dobře. Pro jasnou představu zde ještě jednou shrneme data, která jsme díky dotazníkovému šetření získali. U otázky č. 6 – (Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?), měli rodiče zatrhnout pomocí hvězdiček. 5 hvězdiček=učitel se chová velmi hezky, 1 hvězdička=učitel se chová velmi špatně. Výsledky jsou následovné. Drtivá většina (64,0 %), která činí 16 rodin, zatrhla 5 hvězdiček z 5. dalších 7 rodin (28,0 %), odpovědělo čtyřmi hvězdičkami z 5. Tři hvězdičky a dvě hvězdičky nevyužila žádná rodina. 2 rodiny pak zatrhly 1 hvězdičku z 5, to znamená, že se učitel k jejich dítěti chová velmi špatně. Dá se říci, že většina rodin, až na zbylé dvě rodiny, vnímají chování učitele k jejich dítěti jako velmi dobré. Nyní se podíváme na další otázky z dotazníku, které úzce souvisí s naší výzkumnou otázkou. A tím jsou otázky č. 10, č. 11 a č. 12. Otázka č. 10 zní následovně: Zaznamenalo Vaše dítě rozdílné vystupování učitele k sobě samému než k dětem z heteroparentálních rodin? Na tuto otázku odpovědělo všech 25 rodin (100,0 %) stejně, a to odpovědí „ne“. Pokud zde respondenti odpověděli ne, měli přejít až na otázku č. 13. To se ale nestalo a je třeba vysvětlit následující dvě otázky, kterými jsou otázka č. 11 a č. 12. V otázce č. 11 se ptáme, pokud se dítě setkává s negativním přístupem učitele, tak jak často. 18 rodin (94,7 %) uvedlo, že vůbec. 1 rodina (5,3 %) odpověděla, že spíše výjimečně, tj. jednou za půl roku. Můžeme tedy říci, že výsledek i této otázky je velmi pozitivní, a že se učitelé k těmto dětem chovají velmi hezky. Pojdme se společně podívat na otázku č. 12, kterou se ptáme na to, jakým způsobem je dětem dáváno najevo ze strany učitele, že je z homoparentální rodiny. Zde se nám výsledky trochu pozmění. Na tuto otázku odpovědělo 11 rodin. Připomínáme, že když v otázce č. 10 všechny rodiny zatrhly, že děti nezaznamenaly rozdílné vystupování k sobě samému než k dětem z heteroparentálních rodin, měly přejít na otázku č. 13. Tak se ale nestalo a vznikly nám velmi zajímavé výsledky. 9 rodin (81,8 %), zatrhly odpověď „jiná“, ale už neveysaly konkrétní zkušenost. 1 rodina (9,1 %) uvedla, že se jejich dítě setkala se slovními urážkami. Zbylá rodina (9,1 %) odpověděla, že se jejich dítě potýkalo se slovními nárazkami. K těmto

výsledkům mohlo dojít následovně. Buď si dotazující špatně přečetli otázku č. 10 a omylem zatrhli jinou odpověď, a to si pak u otázky č. 11 a č. 12 uvědomili, nebo si nepřečetli, že pokud v otázce č. 10 zatrhnou odpověď ne, mají přejít na otázku č. 13. A tím si poté mysleli, že otázka nejde přeskočit a musí na tak již zmíněnou otázku odpovědět. Nicméně ať už to bylo jakkoliv, stále se dá usoudit, že dle dotazníkové metody má většina dětí z těchto rodin pěkný vztah s paní učitelkou a že se k nim paní učitelka chová moc pěkně.

Nyní se podíváme na metodu rozhovoru, který byl realizován se čtyřmi rodiči prostřednictvím online setkání. Všechny ženy se shodovaly na tom, že jejich děti mají s paní učitelkou velmi dobrý vztah. Jediné, co padlo ve zmínce, bylo, že se jednomu dítěti jedenkrát posmívali spolužáci, ale to si rodiče vyřešili ve škole i s pomocí paní učitelky. Dále se pak všechny maminky shodly na tom, že naopak je paní učitelka i škola, kam děti docházejí, podporují a kdykoliv měli nějaký problém, obě strany jim ho pomohly vyřešit.

Myslíte si, že jsou děti dostatečně informovány o problematice homosexuality a jiných typů rodin ze strany školy?

Druhá a poslední výzkumná otázka nám má objasnit, zda si rodiče myslí, jestli jsou jejich děti dostatečně informovány o problematice homosexuality a jiných typů rodin ze strany školy. Jako první představíme získaná data z dotazníkové metody. Z dotazníku nám vyplynulo, že z 25 dotazovaných rodin jen 4 z nich uvedly, že se paní učitelka o této problematice ve škole zmínila. Osmkrát byla zatrhnuta odpověď ne a zbylé odpovědi jsou podobného rázu, a to: 1) buď rodiče vůbec nevědí, nebo 2) nebo zatím (asi) ne. Jak si můžeme všimnout, většina rodičů neví, zda se o tomto tématu ve škole mluví nebo ne. Jeden dotazující uvádí odpověď: „Zatím asi ne, bohužel nevíme“. Na závěr jen můžeme podotknout, že informovanost rodičů v tomto ohledu ze strany škol je velmi malá.

Dále se podíváme na rozhovor, který nám měl pomoci lépe uchopit tuto výzkumnou otázku a získat tak pestřejší data k jejímu vysvětlení. Paní A tvrdí, že děti nejsou vůbec informovány o této problematice ze strany školy. Uvádí, že pokud do třídy nezačne chodit dítě z homoparentální rodiny, tak se o tom do té doby nemluví. Tvrdí, že je to špatně, a že by se dětem mělo ve škole předkládat více možností o tom, co a kdo všechno může tvořit rodina. Tento názor dále zastává i paní C. Říká, že byť tento problém nikdy neřešila, domnívá se stejně jako paní A, že se o tomto tématu začne mluvit v případě, kdy do školy nastoupí dítě se stejnopohlavními rodiči. Myslí si, že by učitel v rámci prvouky měl děti seznámit s různými typy rodin. Je přesvědčená o tom, že kdyby se o tom mluvilo už dříve, dalo by se

tak předejít různým urážkám, různému napadení, nebo i šikaně. Stejný postoj má i paní D, která je přesvědčena o tom, že kdyby se o této problematice mluvilo už na prvním stupni základního vzdělávání, přestalo by toto téma být „divné“ a lidé by se s tím lépe sžili. Sama tvrdí, že kdyby už na základní škole věděla, že existuje něco jako „trans“ osoby, nepřípadala by si tak jiná a mohla s tím něco dělat už dříve. Paní B si myslí, že jejich škola děti informuje o této problematice, ale myslí si to jen proto, že jde o alternativní vzdělávání. Kdyby šlo o státní školu, domnívá se, že by tomu tak nebylo. Žádný z rodičů neměl nikdy problém se školou, kam jejich dítě pravidelně dochází. Ale dá se říci, že se všechny maminky shodly na tom, že o této problematice jsou všeobecně všechny děti málo informovány a mělo by se to změnit. Paní B i paní C se společně shodují na tom, že je to možná i věkem učitelů, že k této problematice nejsou nakloněny a chápou, že to, cituji *„starším dámám před důchodem“* nemusí být příjemné. Proto by se učitelé měli vzdělávat nebo chodit i na různé přednášky, aby věděli, jak tuto problematiku dětem objasnit a jak o tom s nimi mluvit.

6.10 Diskuze

Výzkumné šetření jsme provedli pomocí dvou metod – dotazníku a rozhovoru. Obě metody byly vybrány za účelem získání co nejvíce odpovědí. Dotazník jsme předali respondentům online formou, kde jsme ale narazili na častý problém při jeho vyplňování. Tento dotazník, který byl zavěšený na několika internetových stránkách (a v průměru tyto stránky měly 10 000 sledujících). Dotazník zobrazilo 104 lidí. Jen 25 lidí tento dotazník vyplnilo a činí tak 19,4 %. Musíme říci, že jsme zezáčátku měli obavy kvůli počtu nasbíraných dat, protože odezva ze strany dotazujících byla v prvních dnech velmi malá. Poté se ale začaly odpovědi objevovat, a tak jsme získali alespoň 25 odpovědí. Návratnost je tedy ve srovnání se zobrazením čtvrtinová. Jak již bylo řečeno v naší práci, domníváme se, že návratnost dotazníku se zvýšila tehdy, když dotazník zavěsil správce určité internetové skupiny. Dalším aspektem menší návratnosti dotazníku mohla být znepokojivá situace na Ukrajině. Další naší domněnkou je i fakt, že lidé už nechtějí takovéto zkoumání podstupovat, protože jim to je nepříjemné a necítí se dobře, když mají být součástí výzkumu této problematiky. Za velmi pozitivní považujeme fakt, že 16 z celkových 25 respondentů zadali do poslední položky dotazníku svoji emailovou adresu, čímž dali souhlas s jejich následným oslovením k rozhovoru. Některé z nich jsme pak kontaktovali za účelem rozhovoru. Dotazník jsme zvolili proto, protože je velmi přehledný, nenáročný a tím, že se zavěsí na internet, tak se dostane do určité komunity lidí, kam nemáme běžně přístup. Při zkoumání jiného tématu by bylo vhodné podat dotazník respondentům papírovou formou. V našem případě to nebylo možné, protože jsme nevěděli, kdo žije ve stejnopohlavním páru a kdo ne. Proto tato forma vzhledem k našemu tématu byla ideální, protože byla anonymní a respondenti se tak nemuseli cítit nekomfortně. Další metodou byl rozhovor. Jak jsme zmínili výše, respondenty jsme oslovili pomocí e-mailu, který mohli zadat do poslední otázky v dotazníku. Kontaktovali jsme asi polovinu dotazujících, ale návratnost byla menší. Nakonec jsme udělali rozhovor se čtyřmi ženami, které nám na e-mail odpověděly a s kterými jsme se domluvili na konkrétním dni a času.

Nyní se společně podíváme, jaká jsme nasbírali data. Naším cílem bylo zjistit, jak se chovají učitelé k dětem z homoparentálních rodin. Vzhledem k tomu, že jsme získali 25 odpovědí, což je z celé populace velmi málo, nemůžeme to brát jako konečný výsledek. Domníváme se ale, že počet homoparentálních rodin je mnohem vyšší. Z výsledků dotazníku můžeme usoudit, že se učitelé k dětem z homoparentálních rodin chovají dobře. Nicméně zde ale musím zmínit fakt, že ne všechny otázky jsou správně vyhodnoceny, protože respondenti

ohodnotili stejně dvě otázky protichůdného charakteru. Jedná se o otázku č. 10, kde jsme se ptali, zda jejich dítě zaznamenalo rozdílné chování učitele k sobě samému než k dětem z heterosexuálních rodin. Všech 25 respondentů (100,0 % dotazovaných) se shodlo na tom, že „ne“. A pokud zaškrtnuli odpověď „ne“, měli přejít na otázku č. 13., protože otázky č. 11 a č. 12 úzce souvisí s otázkou č. 10. Otázka č. 11 se ptala na to, jestli se dítě setkává s negativním přístupem učitele, tak jak často. Odpověď „vůbec“ zahrhlo 18 dotazovaných. Jedenkrát se objevila odpověď „spíše výjimečně, tj. jednou za půl roku“. Zbýlých 6 respondentů na tuto otázku neodpovídalo. Jak již bylo řečeno, otázka č. 11 ani otázka č. 12 neměla být zodpovězena, protože se všichni respondenti shodli v otázce č. 10 na tom, že se učitel nijak rozdílně k těmto dětem nechová. Otázka č. 12 ukazuje ale překvapivé výsledky. Obsahuje toto znění otázky: Jakým způsobem je Vašemu dítěti „dáváno najevo“ ze strany učitele, že je z homoparentální rodiny? Výsledky jsou následující. 1 rodina odpověděla, že se jejich dítě setkala se slovními narážkami, další 1 rodina uvedla, že se jejich dítě setkala se slovním urážkami, např. „jsi teplouš“ a dalších 9 respondentů zahrhlo odpověď „jiná“, kde ale žádnou konkrétní zkušenost neuvedli. Dle našeho úsudku k této situaci mohlo dojít ze dvou důvodů. Buď si respondenti špatně přečetli otázku č. 10 a nevěděli, že ji mají přeskočit, a tak další otázky vyplnili, protože si mysleli, že musí. Další variantou je, že odpovědi v otázce č. 12 jsou pravdivé a jen v otázce č. 10 zahrhli špatnou odpověď. Kdybychom se přikláněli k faktu, že odpovědi v otázce č. 12 jsou chybné, tak zjistíme, že žádná rodina ze všech dotazovaných nemá problém s chováním učitele ke svému dítěti. Pokud by ale výsledky v otázce č. 12 byly pravdivé, můžeme říci, že se učitel choval nevhodně k dětem z homoparentálních rodin v 11 rodinách z 25 dotazovaných. Což je skoro polovina a rozhodně to není správné. Tyto výsledky máme také podložené pomocí rozhovorů, kde jsme se dotazovaných žen na tuto otázku znovu ptali. Ani jedna z žen neuvedla, že by se učitel choval špatně k jejich dítěti. Prý naopak mají všechny jejich děti velmi pěkný vztah s paní učitelkou.

Co nám přinesly výzkumné otázky? Na základě našich výzkumných otázek můžeme zhodnotit náš výzkum následovně. Učitelé se chovají k dětem z homoparentálních rodin bez předsudků. Jak bylo zmíněno výše, pokud by výsledky z otázky č. 12 byly pravdivé, tak téměř polovina rodičů uvedla, že se učitel k jejich dítěti choval špatně. Na základě rozhovorů se spíše přikláníme k první variantě, a to, že otázku č. 12 vyplnili chybně, protože dotazovaní rodiče žádnou špatnou zkušenost ohledně chování učitele k jejich dítěti nemají. Myslíme si, že v otázce č. 12 došlo ke špatnému pochopení otázky a výsledky tak nejsou pravdivé. Uvědomujeme si, že počet zkoumaných, který tvoří 25 lidí, není velký, a tak nemůžeme

tvrdit, že tyto výsledky platí pro celou populaci v České republice. Nabízí se otázka, proč se lidé k této problematice více nehlásí? Jednou z možností je, že jim je zkrátka nepříjemné se stále obhajovat za to, že jejich orientace je v pořádku a nechtějí si připadat jako nějaký „zkoumaný objekt“. Druhá výzkumná otázka měla objasnit, zda jsou děti dostatečně informovány ze strany učitelů ohledně homosexuality a problematiky. V dotazníku se shodly jen 4 rodiny na tom, že jsou jejich děti seznámeny ze strany učitele s touto problematikou. Zbytek respondentů buď nevěděl, zda učitel o tomto tématu s dětmi mluví nebo rovnou odpověděli, že ne. I na tuto otázku jsme se ptali dotazovaných v rozhovoru. Všechny dotazované ženy se zásaditě shodly na tom, že podle jejich názoru děti nejsou dostatečně informovány ze strany učitelů o tomto tématu. Dotazované ženy si myslí, že by se o tom mělo mluvit dříve, než se ve třídě nějaké takové dítě z této rodiny objeví. Když budou mít děti povědomí o různých typech rodin, dá se tak předejít různým posměškům nebo i šikaně. Závěrem této výzkumné otázky je, že učitelé nedostatečně informují děti ve škole o této problematice a mělo by se to změnit.

Tato práce měla objasnit chování učitelů k dětem z homoparentálních rodin. Myslíme, že cíl nebyl úplně naplněný. Sice jsme zjistili mnoho zajímavých poznatků jak z dotazníku, tak z rozhovoru s některými respondenty, ale abychom tento cíl mohli považovat za naplněný, bylo by potřeba získat větší množství dat. Na závěr této diskuze bychom rádi zmínili jednu větu, kterou řekla jedna z dotazovaných paní. *„Společnost ještě není dostatečně vyspělá na to, aby vnímala homosexuální lidi jako rovnocenné“*.

6.11 Doporučení

Tato práce se zabývala chováním učitelů k dětem z homoparentálních rodin. Jak už víme, výsledky vyšly kladně a můžeme říci, že se učitelé k těmto dětem chovají velmi hezky. Co jsme se ale dozvěděli je také to, že drtivá většina dotázaných se domnívá, že děti nejsou dostatečně informované ze strany učitelů o problematice homoparentality a homosexuality. A pokud nějaké informace mají, tak je to proto, že do třídy s ostatními dětmi chodí dítě z homoparentální rodiny, a proto se děti o této problematice dozvěděly. Všechny dotazované ženy si myslí, že by se o tomto tématu mělo mluvit dávno předtím, než se dítě z této rodiny ve třídě objeví.

Naším doporučením je, aby učitelé byli o této problematice více informovaní. To znamená, že by bylo dobré, kdyby byli proškolení a věděli o dané problematice více. Dále doporučujeme, aby byla vytvořena metodická příručka, jak o tomto tématu s dětmi mluvit vzhledem k jejich věku. Domníváme se, že pokud děti budou mít o této problematice ponětí a učitel jim to vysvětlí srozumitelně, nebude to pro ně neznámé téma.

Dále zde považujeme za neodkladné zmínit, že veškerá přesvědčení učitele, ať už náboženská nebo jiná, by ohledně této problematiky měla jít stranou a v žádném případě by se neměla projevovat ve výuce. Bylo by také dobré, aby si zkušenosti učitelé mezi sebou předávali a případné nápady mezi sebou sdíleli.

Usuzujeme za důležité také zmínit, že by bylo dobré podobný výzkum provést například o 5-10 let později. Do registrovaného partnerství vstupuje čím dál více lidí a zakládají rodiny. A většina těchto rodin mají děti od 1-4 let, jak zmínily i dotazované ženy. Proto by bylo dobré tento výzkum provést později, kdy je pravděpodobnost nasbírání dat mnohokrát větší.

7 Závěr

Na homosexualitu a homoparentalitu je stále nahlíženo jako na něco zvláštního. Spoustu lidí se stydí svoji orientaci přiznat, protože mají strach, co na to řekne okolí a rodina. Děti v homoparentálních rodinách přibývá, akorát si to společnost nechce přiznat a někteří lidé stále dělají, že homosexualita neexistuje. Měli bychom se všichni naučit s tímto typem sexuální orientace ostatních lidí žít a brát ji jako součást života. Jsme moc rádi, že výsledky ohledně chování učitelů k dětem z homoparentálních rodin vyšly kladně. Škola je druhým místem hned po rodině, kde by se dítě mělo cítit bezpečně a komfortně. Nejen, že je to důležité pro jeho vzdělávání, ale také zde tráví mnoho času.

Věříme, že postupem času se na tuto problematiku bude nahlížet jinak a upraví se tak i vzdělávání a děti budou více informovány. Není třeba dětem vštěpovat, že je něco více správné než to druhé. Stačí se jen k této situaci postavit trochu s otevřenou myslí a přijmout tak fakt, že homosexualita a homoparentalita tu byla, je a bude. A dokud společnost nepřijme za své, že i tohle je způsob života miliónů lidí na celém světě, nikdy se nepohneme kupředu, spíše naopak.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BIESCHKE, Kathleen J., Ruperto M. PEREZ a Kurt A. DEBORD. *Handbook of counseling and psychotherapy with lesbian, gay, bisexual, and transgender clients*. 2nd ed. Washington, DC: American Psychological Association, c2007. ISBN 9781591474210.

BRZEK, Antonín. *Třetí pohlaví?*. Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-4.

CAJTHAMLOVÁ, Kateřina. *Abeceda moderního rodiče*. V Praze: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-913-1.

CRUIKSHANK, Margaret. *The gay and lesbian liberation movement*. New York, NY: Routledge, 1992. ISBN 0415906482.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

GIBSON, Stuart and Susan Hansen, *Age and Ageing, Intersectionality, Sexuality and Psychological Therapies*, 10.1002/9781119967613, (239-262), (2012).

GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika*. Olomouc: Hanex, 1998. Edukace (Hanex). ISBN 80-85783-24-x.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024711683.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

KOLUCHOVÁ, Jarmila, MATĚJČEK, Zdeněk, ed. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 8071786373.

KUTÁLKOVÁ, Petra. *Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi*. Praha: Prague Pride, 2015. ISBN 978-80-260-9143-1.

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 98 s. Praha: Portál, 1994. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 8085282836.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8090142478.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8086429199.

McCARY, James Leslie. *Human Sexuality*. New York, 1967.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-041-4.

OMOTO, Allen Martin a Howard S. KURTZMAN. *Sexual orientation and mental health: examining identity and development in lesbian, gay, and bisexual people / edited by Allen M. Omoto & Howard S. Kurtzman*. Washington, DC: American Psychological Association, c2006. ISBN 1591472326.

PALA, Karel a Jan VŠIANSKÝ. *Slovník českých synonym*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994. ISBN 80-7106-059-3.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787728.

POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5013-6.

RAŠKOVÁ, Miluše. *Přípravenost učitele k sexuální výchově v kontextu pedagogické teorie a praxe v české primární škole*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 9788024420776.

SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. [Praha]: Pasparta, [2016]. ISBN 978-80-88163-09-1.

SMETÁČKOVÁ, Irena a Richard BRAUN. *Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit: doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. ISBN 978-80-7440-016-2.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073672508.

STEHLÍKOVÁ, Džamila, Ivo PROCHÁZKA a Jiří HROMADA. *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. [Praha]: Sdružení organizací homosexuálních občanů, c1995.

STŘELEČEK, Stanislav. *Kapitoly z rodinné výchovy: učebnice pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 8085298848.

ŠILEROVÁ, Lenka. *Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: Grada, 2003. Pro rodiče. ISBN 8024702916.

ŠTĚRBOVÁ, Dana a Miluše RAŠKOVÁ. *The specifics of communication in relation to sexuality I: helping professions in relation to sexuality, including persons with intellectual disabilities*. Olomouc: Palacký University Olomouc, 2014. ISBN 978-80-244-4444-4.

ŠULOVÁ, Lenka, Tomáš FAIT a Petr WEISS. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf, c2011. ISBN 978-80-7345-238-4.

VAISOVÁ, Štěpánka. *Postoje rodičů k vybraným tématům sexuální výchovy na prvním stupni základní školy*. Liberec, 2021. Diplomová práce. Technická univerzita, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Vedoucí práce PhDr. Jitka Josífková, Ph.D.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

WEST, Donald James. *Homosexuality*. Harmondsworth, 1969.

ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. Jinočany: H & H, 1991. ISBN 80-85467-04-TÄUBNER, Vladimír. *Metodika sexuální výchovy pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství*. 2. vyd., ve Fortuně I. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 8071684031.

ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM, 2003. ISBN 8072042645.

Elektronické zdroje:

Data o LGBT+ lidech státu chybí. Sčítání lidu promarnilo příležitost, tvrdí odborník - Aktuálně.cz. Zprávy - Aktuálně.cz [online]. Copyright © [cit. 30.03.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/data-o-lgbt-lidech-statu-chybi-scitani-lidu-promarnilo-prile/r~6414685eac2211eb89ccac1f6b220ee8/>

DSPACE Home [online]. Copyright © [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/160122/DP.stepanka.vaisova..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Desatero MŠMT k sexuální výchově, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/desatero-msmt-k-sexualni-vychove>

Důvody a odpovědi - JSME FÉR. Jsme fér [online]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/duvody_a_odpovedi

Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/494247-manzelstvi-homosexualu/>

JONÁŠOVÁ, Iveta. Rizikové sexuální chování. In: MSMT.CZ [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: www.msmt.cz/uploads/Priloha_18_Riziikove_sexualni_chovani.doc.

Názory odborníků - JSME FÉR. Jsme fér [online]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/nazory_odborniku

[online]. Copyright © [cit. 30.03.2022]. Dostupné z: <https://praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/vyrocnizpravy/76-vyrocnizprava-spolku-prague-pride-2019/file>

revize ICT v RVP ZV [online]. Copyright © [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznacenyymi-zmenami.pdf>

Petr Weiss, sexuolog | Radiožurnál. Český rozhlas Radiožurnál [online]). Copyright © 1997 [cit. 18.04.2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/petr-weiss-sexuolog-6219737>

227/2006 Sb. Zákon o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném

znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-227#cast1>

115/2006 Sb. Zákon o registrovaném partnerství. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115#cast1>

89/2012 Sb. Občanský zákoník (nový). Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 16.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=Nov%C3%BD+ob%C4%8Dansk%C3%BD+z%C3%A1kon%C3%ADk+%C4%8D.+89%2F2012+Sb.#cast2>

CURASOV, Inga. THE VIEW OF MODERN TEENAGERS ON SEXUAL EDUCATION AT SCHOOL. *Section 6. Psychology* [PDF]. (6) [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6406865/>

RICHARDOT, Sophia. What relationships do same-sex parents foster with school in France? Analysis of parental strategies deployed to prevent any risk of homophobia. *What relationships do same-sex parents foster with school in France? Analysis of parental strategies deployed to prevent any risk of homophobia* [PDF]. 2020, **2020**(3), 20 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/issj.12227>

RODRÍGUEZ-MENA, José Antonio. *Experiences of homoparental families with homophobia and heterosexism in Czech primary schools* [PDF]. 15. 6. 2016, **2016**(2), 6 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042817301829>

WOOD, Jessica. Attitudes towards sexual health education in schools: A national survey of parents in Canada. *Attitudes towards sexual health education in schools: A national survey of parents in Canada* [PDF]. 2021, 30. 1. 2021, **2021**(2), 18 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://utpjournals.press/doi/full/10.3138/cjhs.2020-0>

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – dotazník

Příloha č. 2 – otázky k rozhovoru

Příloha č. 1

Dobrý den, milé maminky, milí tatínci.

Jmenuji se Martina Klosová a jsem studentkou 5. ročníku oboru Učitelství pro 1. stupeň v Olomouci na Pedagogické fakultě. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci. Dotazník je na téma "Zkušenosti homoparentálních rodin s homofobií a heterosexismem na českých základních školách". Tento dotazník se týká dětí 1. stupně. Vyplnění dotazníku Vám zabere asi 15 minut. Mým cílem je zjistit, jak se chovají učitelé k dětem z homoparentálních rodin. Sama učím na 1. stupni a vidím, že někteří učitelé mají s touto "problematikou" stále problém. Výsledky jsou zcela anonymní a poslouží pouze pro praktickou část mého výzkumu. Taktéž tyto výsledky budou využity ke zkvalitnění školských osnov, a to zejména v oblasti sexuální výchovy. Domnívám se, že sexuální výchova neobsahuje složky (homosexulita atd.), které jsou, dle mého názoru, velmi důležité. Zároveň výsledky poslouží i pro návrh metodické příručky učitelům, kteří sexuální výchovu vyučují. Za vyplnění dotazníku mockrát děkuji. Ráda bych také poprosila ty, kterým by nevadilo se se mnou spojit, aby do poslední otázky vepsali svůj e-mail. Tím souhlasíte s možností, že se Vám mohu ozvat za účelem rozhovoru. Rozhovor by probíhal online přes Zoom nebo prostřednictvím jiné platformy. Nebráním se ani telefonickému spojení. Trval by přibližně asi 10-15 minut, ale čas je pouze orientační. Rozhovor mi pomůže zkvalitnit můj výzkum a podložit tak tuto práci reálnými zkušenostmi ze života. Věřím, ať už výsledky budou jakékoliv, že nám všem pomohou lépe nahlédnout do již výše zmíněného obsahu.

1. Tento dotazník vyplňuji:

Vyberte jednu odpověď

- Sám/sama
- S partnerem/partnerkou
- S dítětem/děťmi

2. Jsem v homoparentálním vztahu:

Homoparentalita = rodičovství leseb a gayů, kteří vychovávají děti.

- S mužem
- Se ženou

3. Kolik vychováváte dětí?

Vyberte jednu odpověď

- 1
- 2
- 3
- 4 a více

4. Jaký ročník Vaše dítě/děti navštěvují?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- 1. ročník
- 2. ročník
- 3. ročník
- 4. ročník
- 5. ročník

5. Moje dítě navštěvuje školu:

Vyberte jednu odpověď

- Malotřídní (typ školy, kdy se děti vzdělávají po několika ročnících najednou, např. 1.-3. ročník a 4.-5. ročník)

- Plně organizovanou (typ školy, která má stejně tříd jako ročníků, tzn., že ve 3. ročníku jsou pouze děti 3. ročníku)
- Jiná

6. Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Tato otázka se bude vyskytovat dohromady čtyřikrát. Vyplňte ji podle toho, kolik máte dětí. Například: Mám 2 děti, vyplním otázku 6 - první dítě, otázku 7 - druhé dítě a otázky 8 a 9 přeskočím. Ohodnořte na stupnici pomocí hvězdiček. 5 hvězdiček - chová se k dítěti velmi hezky. 1 hvězdička - chová se k dítěti velmi špatně.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

7. Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Tato otázka se bude vyskytovat dohromady čtyřikrát. Vyplňte ji podle toho, kolik máte dětí. Například: Mám 2 děti, vyplním otázku 6 - první dítě, otázku 7 - druhé dítě a otázky 8 a 9 přeskočím. Ohodnořte na stupnici pomocí hvězdiček. 5 hvězdiček - chová se k dítěti velmi hezky. 1 hvězdička - chová se k dítěti velmi špatně.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

8. Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Tato otázka se bude vyskytovat dohromady čtyřikrát. Vyplňte ji podle toho, kolik máte dětí. Například: Mám 2 děti, vyplním otázku 6 - první dítě, otázku 7 - druhé dítě a otázky 8 a 9 přeskočím. Ohodnořte na stupnici pomocí hvězdiček. 5 hvězdiček - chová se k dítěti velmi hezky. 1 hvězdička - chová se k dítěti velmi špatně.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

9. Jak vnímáte chování učitele k Vašemu dítěti?

Tato otázka se bude vyskytovat dohromady čtyřikrát. Vyplňte ji podle toho, kolik máte dětí. Například: Mám 2 děti, vyplním otázku 6 - první dítě, otázku 7 - druhé dítě a otázky 8 a 9 přeskočím. Ohodnoťte na stupnici pomocí hvězdiček. 5 hvězdiček - chová se k dítěti velmi hezky. 1 hvězdička - chová se k dítěti velmi špatně.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

10. Zaznamenalo Vaše dítě rozdílné vystupování učitele k sobě samému než k dětem z heterosexuálních rodin?

Pokud ne, přejděte na otázku č. 13

- Ano
- Ne

11. Pokud se Vaše dítě setkává s negativním přístupem učitele, tak jak často?

- Vyberte jednu odpověď
- Vůbec
- Spíše výjimečně (tj. jednou za půl roku)
- Často (tj. jednou za měsíc)
- Neustále

12. Jakým způsobem je Vašemu dítěti "dáváno najevo" ze strany učitele, že je z homoparentální rodiny?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Slovní narážky např.: - to je on/ona, ten/ta divný/divná - to je on/ona z té divné rodiny - to nemůžeš pochopit, když nemáš normální rodiče
- Slovní urážky např.: - jsi teplouš - jsi lesba - děláte ostudu celé rodině
- Vyčleňování z kolektivu
- Jiná

13. Mluví učitel k žákům v rámci preventivních programů o problematice homosexuality/homoparentality? Pokud ano, napište, co jim říkal.

Homosexualita = přitažlivost dvou lidí stejného pohlaví. Homoparentalita = termín, který označuje rodičovství leseb a gayů, kteří vychovávají děti.

- Napište jedno nebo více slov

14. Mluvíte doma s dětmi o homosexualitě či homoparentalitě?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne

15. Pokud jste v otázce č. 14 odpověděli ANO, napište, prosím, co jste dětem říkali. Pokud jste odpověděli NE, napište, prosím, proč jste toto téma s dětmi neřešili.

- Napište jedno nebo více slov

16. Máte nějakou zajímavou zkušenost, ať už negativní nebo pozitivní ze školního prostředí?

- Napište jedno nebo více slov

17. Máte konkrétně vy, jako rodiče, nějakou zkušenost přímo s učitelem/učitelkou ve smyslu, že řekl/řekla něco jen Vám a dítěti ne?

- Napište jedno nebo více slov

18. Možnost vepsání e-mailu.

- Napište jedno nebo více slov

2. Otázky k rozhovoru

- A. Kde žijete?
- B. Jaký typ školy Vaše dítě navštěvuje?
- C. Chodí Vaše dítě do školy rádo?
- D. Jaký má Vaše dítě vztah s paní učitelkou?
- E. Měli jste strach, když šlo Vaše dítě do školy? Jestli ano, tak proč, jestli ne, tak proč?
- F. Je něco, co Vám přijde důležité, aby spolužáci o této problematice věděli?
- G. Myslíte si, že jsou děti o této problematice dostatečně informovány ze strany školy?
- H. Je něco, co byste si přály, aby se zařadilo do vzdělávání na prvním stupni ohledně této problematiky?